

ORSZÁGOS HIRLAP

Előfizetési ár:
Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

Főszerkesztő
MIKSZÁTH KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII. kerület, József-körút 65. szám.
Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnepnap után is.

II. év.

Budapest, 1898, péntek, november 18-án.

318. szám.

A Krieghammer-ügy.

A Hentzi-affaire, melyből már élt egy-két napig a magyar obstrukció, a bécsi „Armeebblatt” szivességéből, tegnap egy váratlan fordulattal Krieghammer-ügygyé változott át.

Mondjuk ki egyenesen, hogy ami történt, az tapintatlan és helytelen dolog, és egyes-egyedül Krieghammer hadügyminiszter urat terheli, kiről két dolgot lehet konstatálni.

Azt, hogy azon öreg katonák közé tartozik, akik negyven év óta semmit se tanultak, aki katonacsákó alul nézi az egész világot és nem gondolja meg, hogy csak az a hadsereg lehet dicsőséges — melynek önértését polgár korában el nem rontották. Hiába teszik vala neki az iskolája elé a Hentzi-szobrot, hogy azon tanulja meg a hűség nemes érteit, ha ott künn a megalázott polgárok keserűségével van már szaturálva. Krieghammer ur még azon iskolához tartozik, mely szinte azt látszik hinni, hogy a katonák is úgy készül, mint a puska, egy államilag dotált gyárban és hosszú évtizedek kellettek, míg ez az iskola rájött arra, hogy a katonákat voltaképpen a civilek feleségei szülik és szoptatják.

Krieghammer ur tehát nem értette meg egészen szabatosan se az állást, amelyet elfoglal, se az időket, amelyekben él, se a legfelsőbb hadurat, akit szolgál s akivel a katonaságnak — mi-

ként királyi szavakkal mondá — egy érzésben kell lennie. Szóval: Krieghammer ur egy tulóreg ember, elkésett ember, aki amellettt derék, becsületes katoná, sőt annyira tulságos katoná, hogy emiatt nem való miniszternek.

Nem akarjuk állítani, hogy Krieghammer meg akarta sérteni Magyarország önértését. Nem. Krieghammer jó ember, tisztességes uriember; ezt ő nem akarta. Az sem volt szándékában, hogy a Hentzi-szobrot, melyet a magyar király elvitet a Szent-György teréről, az osztrák császárral elvitesse egy hasonrangu térre. Oh nem. Krieghammer nem mer a magyar királlyal kikötni. Az ő szándéka világos és tiszta. A katonák morgásáról hallott egyet-mást. A katonák neheztelnek. A katonák szive fáj. Hát az ő öreg szive is el kezdett fájni s amint megkapta a haduri parancsot és hogy tovább adja, kezébe vette a tollat (ézt a katonák-kézben, rendesen szerencsétlen kis jószágot) egyszerre csak megvadult benne az az ősi katonalélek a maga külön kaszárnya-noézisével s kivágta vele azt a szerencsétlen frázist — nem gondolván semmire a világon, se Magyarországra, se a magyar ellenzékre, se az ő miniszteri voltára, hanem csak azokra a vig kantinokra szerteszét a birodalomban, ahol a katonatisztek fájó szívének olyan jól fog esni az az egy-két meleg mondat, ha majd elolvassák.

Csak ez a pszichológiája lehet a

tapintatlan glosszáknak, melyek méltán érintették kellemellenül az egész magyar közvéleményt, sőt valószínűleg a magyar királyt is, ki megadta immár a saját hadiparancsában a kegyeletnek azt a mértékét, mely a hűségben elesett katonák emlékét megilleti. Nem azért érintette kellemellenül, mintha sokalna bármely tiszteletet, amit katonáinak adhat. De mikor csak olyat adhat, amit a népeinek adottból vehet el, helyén van a higgadt mérlegetés, hogy ne legyen nagyon több az egyik, mert nagyon kevés talál lenni a másik.

Hogy nincs és nem lehet szó semmi ugynevezett szándékos „attentátumról” a magyar nemzet ellen, mutatja, hogy a dolog teljesen nélkülözi a legelemibb követelményeit is a komoly politikának. Hiszen, ha csakugyan akartak volna ilyet tenni az ugynevezett „bécsi kezek,” nem teszik azt most, mikor tudják, hogy a magyar kormány milyen nehéz vizek közt uszik s micsoda szorgos gravamen-keresésben van a magyar obstrukció. Azok a bécsi kezek nem ügyetlenek, nem szállítanak szándékosan olajat a tüzekre. Vártak volna a nemzetsértő stilyakorlaltal csendes időkre — amikor csak nekünk kellemetlen s nem rontja a nehéz munkát, a birodalom két részének közgazdasági megegyezését. Hiszen a Hentzi-szobrot még nem viszik el, se

A kapitány ur diktál.

Ama derék régi határőr-tisztekről, Sokcsevics és Rukavina tábornokok barnakabátos granicsárjairól, kik hajdan egyenest a titeli vagy pancsovai k. k. Militär-Haupt-Communal-Schule (népiskola) hatodik osztályából nevezettek ki ezredkadétkká, kik tehát értelmiség tekintetében korántsem vetekedhettek Picquart ezredessel, a lombard várnégyszög e névtelen hőseiről mondom, nincs tisztí étkező, ahol nem tudnának egy-két anekdotát. A fehér asztalnál, a régi emblémák és új csoportfotografiák alatt, tiszt urak, míg reájuk a trautenauai kavicsokból összeállított emlékeliszkek és beretvált arczu vén generálisok néznek, minduntalan emlegetik e régi bajtársakat, kiknek vezetékneve rendesen hat szótagból állott és ebben vala található négy o mássalhangzó, továbbá legisleghátul egy „vics.” S az emlékezést jobbára nem olyan tények idézik elő, aminő például az is, hogy a düppeli sánczoknál a legrettenetesebb ágyutüzben egy egész kilométert futva haladt előre a csajtás-zászlóalj; sem azt nem nagyon tárgyalják, hogy e régi elődök gyalogmarsokban szokták járni Péterváradtól Veronáig, meg onnan Fiesole-ig és le a Romagnába, czípelvén köpönyeget és kardot, mely kettő száznegyven százalékkal volt nehezebb a maiaknál: az emlékezés

tárgya a humor-világ, mert haj, a hősen is az a legmaradandóbb, amiért egykor kinevették.

Tudok a hadviselés éveiből számos ilyen anekdotákat, különösen egyet, mely bizonyos Nikola nevű kapitányról szól, aki hivatalos levelet diktál a század pennájának, a Bózsó őrmesternek. Avagyis fogalmaz az öreg, mint fogalmazott tegnap Krieghammer lovassági tábornok ur.

Hogy azt mondja:

— Őrmester Bózsó, az ezrednek irunk Djakovárra, ama kicserélendő tölténytáskák iránt. Ird: „Mély tisztelettel van szerencsém . . . van szerencsém . . . van szerencsém . . .” Töröld ki, őrmester Bózsó, másképp írjuk.

Az őrmester elővesz egy másik tisztá lapot.

— A tölténytáskák kicserélése szempontjából . . . — diktálja megint a kapitány — . . . szempontjából . . . szempontjából . . . A ménkü üsse meg, őrmester Bózsó, végy más papirost . . .

Az őrmester másodszer is kicseréli a papírt.

— Hivatkozással — kezdi újra a kapitány s már szakad a verejtéke — hivatkozással az új szerkezetű . . . új szerkezetű . . . új szerkezetű . . . Phü, a Jehováját, hagyd abba, Bózsó, hagyd abba . . . félre a tintát, tollat,

papirost . . . Holnap inkább magam bemegyek Djakovárra!

A hadi művészeknek ily nehéz volt egykor a fogalmazás. Tudjuk is, hogy valamint a művészek más csoportjairól is, a piktorokról például elterjesztette a kegyetlen fáma, hogy nem sokkal ragyogóbb a tolluk, mint aminő a magyar nyelvtudósoké; tudjuk, hogy akkép a magyarázata is természetesen e gonosz tüneménynek. A piktor vászonra, a muzsikus hangjegypapírosra szereti vetni a gondolatait, a hadverő generálisok meg vezényszókkal fejezik ki eszméiket. Vön Moltke volt csak olyan forradalmár, hogy gyakran leült az íróasztalához s a vezényszókat alanyok és tárgyas határozók segítségével egész mondatokká bővítette ki; de viszonzásul aztán negyvenhat éves korában tényleg még csak kapitány volt is. Ilykép áll a fogalmazás ügye a hadseregekben. Részint nem tudatik, részint tilos. Az ezredsegédtisztek azt mondják, hogy nincs is igen szükség a magasabb tökélyre ebben a művészetben, hiszen amit tudni kell, azt már a multból tudja az ember s az ezredparancs megíródik, mint a parancsolat. Például: ha megbüntetik a gyalogos vitézt, az a parancsban így lesz:

„Wegen Trunkenheit im Dienste.”

Avagy: a káplár urnak már három büntetése van. Az akkor ekként jön:

ma, se hónap, az még elvárhat évekig. A rendelet tehát nem volt sürgős. Látszik, mennyire a maga szakállára csinálta Krieghammer s mennyire nem politikus. Vagy talán azért sietett volna vele, hogy a katonaság neheztelését csillapítsa? De hát én Istenem, hiszen nem voltak katonai lázadások s a nemes hadfiak bizonyára nem szomjuhozzák olyan nagyon a győzelmeket, hogy ne várhatlak volna vagy félévig, míg Magyarország legyőzetik.

Egész bizonyos tehát, hogy itt nincs szó kitervelt akcióról, se szándékos nemzetmegsértésről, mert azt ügyesebben csinálták volna meg; az egész egy véletlen ügyellenség, egy lapsus calami s azzal a megrovó megjegyzéssel, amit ma báró Fejérváry honvédelmi miniszter tett a Házban Krieghammer tollforgatása fölött, teljesen meglehetünk elégedve — mert ebben a kényes ügyben nagy pört kezdeni nem volna se célszerű, se méltányos.

Igaz, hogy mint az elcsuszott kard, az elcsuszott toll is vághat sebet. S ez a seb meg van ez egyszer. De amint elhangzik a „nem akartuk“, a lovagias sebesült azt mondja: elég s hüvelyébe bocsátja kardját, vagy ki se huzza.

Ha csak Krieghammer ur a hibás, ő bizonyára le fogja vonni a következményeket — közbelépésünk nélkül is. Az ügynek tehát ez a része a Fejérváry mai férfias felszólalásával be van végezve. A többi már magától jön.

Aki tehát még ezután is beszél, az nem igazságot és elégtételt akar. Az csak lármát akar.

POLITIKAI HIREK.

A képviselőháznak délelőtt tíz órákor ülése lesz.

Miniszterek a királynál. A király ma délelőtt az általános kihallgatások előtt báró Bánffy Dezső miniszterelnököt fogadta. A miniszterelnök hosszabb ideig volt a királynál.

Utána kihallgatáson voltak báró Fejérváry Géza, Lukács László és Vlasiés Gyula miniszterek is. A minisztereken kívül reggel nyolcz órákor Lebkovitz herceg hadtestparancsnok is kihallgatáson volt ő felségénél.

Az obstrukció ellen. Aranyos-Maróthról táviratozzák: Bars megye törvényhatósági bizottsága Kazy János főispán elnöklése alatt tartott mai rendkívüli közgyűlésén tárgyalás alá vette Csongrád vármegye közönségének átiratát. Az obstrukciót elítelő több lelkés felszólalás után a közgyűlés nagy többséggel magáévá vette az átiratot és hasonló szellemben feliratot intéz az országgyűlés képviselőházához.

A zárószámadások. A képviselőház zárószámadási bizottsága Fest Lajos elnöklése alatt ma ülést tartott, melyen a kormány részéről Lukács László pénzügyminiszter és Gränzenstein és Zsilinszky államtitkárok, az állami számvevőszék részéről Rakovszky István elnök és Szukováthy számszéki tanácsos voltak jelen. Az ülésen Benke Gyula előadó előterjesztette az 1897-ik évi állami zárószámadások tárgyában a képviselőház elé terjesztendő általános jelentés tervezetét, melyet a bizottság magáévá tett s benyújtásával megbizta az előadót. Ugyancsak Benke Gyula előadása alapján tudomásul vette a Bizottság az állami számvevőszéknek jelentését is az év második negyedében a költségvetési törvénnyel szemben felmerült tulkiadásokról, előirányzat nélküli kiadásokról és hitelátruházásokról.

Rakovszky mentelmi ügye. A képviselőház mentelmi bizottsága Chorin Ferencz elnöklése alatt ma ülést tartott ama mentelmi bejelentés tárgyában, melyet Pulszky Ágost a ház nyílt ülésében tett a Rakovszky István által a miniszterelnökkel szemben használt sértő kifejezések alkalmából. Az ülésen megjelent Pulszky Ágost és előadja a tényállást. Rakovszky István nem jelent meg. Miután a tényállás nem volt teljesen kideríthető, arra nézve, vajjon a sértő kifejezések használata még a zárt ülésen történt-e, avagy akkor, midőn már meg volt nyitva a nyilvános ülés: szükségesnek találta a bizottság, hogy ez a gyorsírói feljegyzésekből, esetleg az ülés jegyzőkönyvéből kideríthessék s ezért az elnök által egybehívandó új ülésre halasztotta el a tárgyalás folytatását. A tényállás kiderítése céljából ezen az ülésen való megjelenésre Rakovszky Istvánt fel fogják szólítani.

A pártfegyelem,

(Három pártértekezlet.)

Három pártértekezlet volt a mai est folytatmán. Mindegyik elé nagy érdeklődéssel néztek politikai körökben, mindegyikben nagyfontosságú kérdések kerültek vita alá, amelyekről alább részletes és hű tudósításokat adunk. Hogy mindezek dacára itt ebben az előjáró beszédfelében a látszólag kevésbé fontos kérdést emeljük ki különösen, annak egyszerűen az az oka, hogy a lényegtelennek látszó kérdések rendszerint jellemzőbbek az ugynevezett nagyfontosságú kérdéseknél.

Pártfegyelmi kérdések kerültek szóba a szabadelvű pártban is, a Kossuthpártban is. Az elsőben a fegyelem ellen vétő maga jelentkezett, a másodikban a párt vette elő a vétkeseket.

A szabadelvű pártban Emmer Kornél jelentette be, anélkül, hogy meginterpelláltak volna, hogy báró Bánffy Dezső miniszterelnöknek azt a választ, amelyet a Hentzi-ügyben tett interpellációra adott, nem vette és nem vehette tudomásul, mert őt ez a válasz nem elégitette ki.

A miniszterelnök erre ezekkel a szavakkal felelt:

— A képviselő ur jogosult volt akként adni szavazatát, amint meggyőződése parancsolta.

A függetlenségi és negyvennyolczas pártban kizárási indítványt adtak be Eötvös Károly és Olay Lajos ellen, mert az obstrukciót nem helyeslik. Az indítványon utóbb enyhítettek olyanformán, hogy abban Eötvös és Olay is megnyugodtak. Így mi is megnyugodhatunk. Meg is nyugszunk.

De azokban a fentebbi egyszerű szavakban megnyugodhatik az egész ország és megalkothatja a maga nézeteit a kétféle eljárásról.

„Ist ein Wahnungsconstitut aufzunehmen.“

S ha temetnek egy legényt a budai kórházból, akkor annak következő a rendje: „Die Regimentsmusik hat eine kleine Harmonie beizustellen.“

Ezen mód szerint különben szabad is a katonáéknál a fogalmazás- és el is van így terjedve; úgy, hogy az egészben ne legyen boszorkányság. S ha a kapitány urnak mai napság jelentést kell írnia az újszerkezetű töltenytáskákról, bizonyosan nem jön olyan zavarba, mint hajdan az a régi bajtárs.

Nemes Krieghammer Ede lovassági tábornok ur is, akit őt esztendőnek előtte Krakóból hoztak el közös hadügyminiszternek, Krieghammer, az egykori egyszerű kapitány ur, Krieghammer kapitány ur mondott, tegnapelőtt szintén diktált. Az „Am Hof“ szürke palotájában, ahol polgári kabátban és katonasapkában állodálnak a vén Armeedienernek, jelöl annak, hogy itt ugyan katonai a fórum, de folytonosan a civiltással van neki dolga; a hadügyminisztérium masszív, vén palotájában diktált Krieghammer a múlt héten. De témája ezuttal tulment azon a merev határon, hogy „Ist ein Wahnungsconstitut aufzunehmen.“ A körülmények úgy akarták, hogy ő exczellenciája olyan fogalmazványt szerkeszzen, amelyet ne csak az alárendelt tiszték

és legények olvassanak majd el, hanem elolvasson egy egész felizgatott ország. Hej, a történetírás muzsája ha benézett volna a kulcslyukon, láthatta volna, hogy a marczona hadügyminiszter bácsi hogy tipegett ide-oda, hogy keresett minden sarokban, hogy nem akad-e hirtelenében valamely ügyes stílisztára?! . . . De nem vala olyan található; a hadsereg két nagy stílisztája nyugdíjban ül már; Himmel ezredes ur, a László főherceg nevelője, aki tollában Rüstow tömörségét a Stendal szöböségével egyesíti, a pirospszögás „irodalmi“ ezredes, miután sokáig hiába várt volt az ezredparancsnoki rangra, most Brengzenben pihen és kavicsokat dobál a bodóni tóba; Auspitz ezredes, Bauer és Bylandt hadügyminiszterek bizalmas elnöki fogalmazója viszont a valóságos tábornoki rangra várván sokáig hasztalanul, szintén nyugálobmá vonult, mert nem volt szabad megsértődni annak a szent hagyománynak, hogy az olyan tiszt, aki fogalmazó foglalkozásban van, nem emelkedhetik tábornokságra. Hykép bizony tanácstalanul tipegett Krieghammer tegnapelőtt, míg végre is behívta az őrmester Bózsót! A kapitány ur aztán annak diktált és ebből keletkezett az a hallatlan és szédületes affaire, hogy ma egy szolgálatonküüli tábornoszernagy, egy hős katoná, „ein Theresien-Ritter“, a képviselőházban azt mondta a Krieghammer fogalmazvá-

nyára, hogy az nincsen szerencsésen megfogalmazva.

A kapitány ur diktált.

Olyasóm, ne csudálkozzék ön azon, hogy én itt az egész Hentzi-ügyből csak ezt a mulatságos momentumot ragađom ki, de én ebben az egész ügyben nem akarok egyebet látni. Nem akarom látni azt a hiábavaló veszeke-dést, hogy áruló volt-e Hentzi vagy sem. Mivel ez ugys csak lana caprima, s mivel azt soha sem fogja a historia pontosan földeríteni, kik voltak az árulók a negyvennyolczas esztendőkbén. Haynau hadseregekkel, mázsányi lánczokkal, rög-tönítelő bíróságokkal s még ami mindennél több, Grünne és Jellasics támogatásával operált, hogy kideritse az osztrák ügy árulót s a vége ennek az lett, hogy hosszú várfogságra ítelték báró Jovitsot s Hrabovszkyt, a pétervárad generálisokat, a lipótvári parancsnokot, báró Bibrát s még másokat; és később szabadon eresztették mindezeket, mert kiderült, hogy legtöbbjük fekete-sárgább volt a sóházak kapujánál. Ötven évvel később már most, sokkal csekélyebb hatalmi és sokkal ritkásabb levéltári eszközökkel hogy akarjuk mi kideríteni azt, hogy Hentzi árulója volt-e a magyar ügynek vagy sem; Hentzi, a császári vezér-örnagy, aki bocsánatért kopogtat a magyar sziveknél, mert elesett hatvanhatéves korában ép oly véres halállal, mint a mi ifjaink Isa-

A három pártértekezletről szóló tudósításaink a következők:

(A szabadelvű pártból.)

Az országgyűlési szabadelvű párt **Lukács Béla** alelnök elnöklése alatt ma értekezletet tartott, melyen a napirend előtt felszólalt

Emmer Kornél: A budavári katonaemlék tárgyában a múlt pénteken előterjesztett interpellációra adott válasz tudomásul vétele kérdésében a szavazásnál úgy maradt. Ezt különféleképpen kommentálták s azért magyarázatát kívánja adni. (Halljuk!) Előre kell bocsátania, hogy ama negatív szavazatában teljesen ki volt zárva minden eleme a felség iránt való hálátlanságnak. Ami őt legyőzhetetlen erővel padjához kötötte, az a meggyőződés volt, hogy bármit gondoljon is a miniszterelnök: az „Armeebliatt“ cikke nem volt egy magános hírlapírónak elszigetelt nézete, hanem inspirált megnyilatkozása annak a szellemnek, amelyet tűrnünk nem szabad. Szóló azt a közleményt a nemzet megsértéseként érezte, úgy miként vele együtt sokan most érzik a tegnapi „Armeebliatt“-nek azt a részét, mely ama cikkel lényegileg megegyez és amely teljesen igazolta szólnak pénteki szavazatát. Aki megértette szót, nem fogja hibásnak mondani adott szavazatát. Ami őt illeti, teljesen rendben van lelküseretével.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök az indemnitás-törvényjavaslat tárgyalásának keretében reflektálni szándékozott a Ház mai vitájára is. Emmer felszólalása folytán azonban már most tesz néhány megjegyzést. A képviselő ur jogosult volt aként adni szavazatát, amint meggyőződése parancsolta. Szóló azonban úgy véli, hogy a honvédelmi miniszter által ma elmondottak után nem volna észszerű a szabadelvű pártnak ez ügyre visszatérnie. A honvédelmi miniszter nyílt és határozott nyilatkozata után ezzel sem a király, sem a nemzet, sem a hadsereg iránt való kötelességünknek nem felelnék meg oly mértékben, amint ez ily nehéz időkben szükséges. Kerülnünk kell az ellentéteket s megnyugvást kell találnunk abban, hogy semmi sem intendáltatott, ami a nemzet érzelmeit sérthetné. Kéri, tekintsek az ügyet befejezettnek. (Általános élénk helyeslés.)

Elnök kijelenti, hogy a miniszterelnök kijelentéseit a párt helyeslőleg tudomásul vette.

szegnél és Kápolnánál... Nem akarom látni ezt a hiábavaló vitatkozást. Nem akarom azt sem látni, hogy Európában van egy iker-állam, amelyben megtörténhetik a következő: egy fejedelmi tény után előbb ujjong az egyik állam, azután duzzog a másik állam, azután duzzog a hadsereg, azután ismét fájdalmat érez az első állam és pedig a leghevesebbet, mert ő ujjongott a fájdalom előtt. Nem akarom látni ezt a képet sem. Azt sem akarom látni, hogy a Paty du Clam országából, ahol a főbb parancsnokságok sinylőknek vannak föntartva, hogy a roncs militarizmus országából egy pillanatra hozzánk is bekukkant a Le Mouton de Boisdeffre politizáló szelleme s mosolyog a mi generálisaink molnárszínű kabátja alá, egy percze vig ugrándozást keltvén a másodosztályu bronz szolgálati jelvény alatt. Nem akarom ezt sem látni. Csak az én kapitányomat akarom látni az Am Hof szürke palotájában. Ő fölvidít e bajban.

A kapitány ur diktál.

Rémséges bonyodalmak, bábák fürgetegje keletkezik abból, ha a kapitány ur diktál. Tűzvész, pokolivar, köveseső. Ha tudnillik a kapitány ur stilizálni is kezd, tulmenvén ama merev határon, melyet neki a természet rendje állít: „Die Regimentsmusik hat eine kleine Harmonie beizustellen.“ **Papp Dániel.**

Ezután áttért az értekezlet az indemnitás-javaslat tárgyalására, amelyet **Hegedüs Sándor**, a pénzügyi bizottság előadója, rövid indokollással elfogadásra ajánlott.

Heltai Ferencz szükségesnek véli, hogy a törvényjavaslatban arra nézve is intézkedés tétessék, hogy hány százalék lesz a betegpótlási pótladó.

Lukács László pénzügyminiszter utal arra, hogy a betegpótlási törvény függőben hagyta azt, hogy mennyi legyen a pótladó százaléka s hogy az indemnitás teljesen megalkotott törvényekre terjedhet ki. Ha így haladnak a dolgok, még sok más kérdésben is hátrányokat fog az ország szenvedni.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök: Sajnálattal konstatálja, hogy szeptember ötödike óta az országgyűlés semmi realitást nem alkotott. A legközelebbi időben, fájdalom, nem is remélhető e tekintetben változás. Nem tagadhatja, hogy a legkomolyabb aggodalommal van eltelve arra nézve, hogy alkotmányos életünk megint és a parlamentarizmus ideája lábbal tiporatik. Ez idő szerint mégis csak azt kéri, hogy a párt őrizze meg továbbra is türelmét és nyugalmát. Bizzék abban, hogy talán mégis bekövetkezik a kijózanodás s legyen arra is elkészülve, hogy a kormány, ha a szükség úgy kívánja, rendkívüli intézkedéseket fog proponálni. De ez nem elég. Ily nehéz körülmények közt feltétlenül szükséges, hogy a párt teljes bizalommal legyen a kormány iránt. (Általános élénk helyeslés.) Csakis ennek biztos tudatában vállalkozhatik a kormány az ügyek továbbvezetésére. Elmondhatja e helyen, ámbár nem szokásos, miként nagy megnyugvására szolgál, hogy a korona bizalma arról biztosítva van. (Hosszantartó élénk helyeslés.) A másik faktor, az alkotmányos többség, nem érvényesülhetvén a parlamentben, itt a pártban kell keresnie a támogatásáról és bizalmáról való biztosítást. (Általános élénk helyeslés.) Hogy mit hoz a jövő, nem tudhatni. Itt vannak a kiegyesíti ügyek; számolnunk kell azzal is, hogy az államháztartás esetleg törvény alapján nem lesz vezethető. A netalán szükségessé váló intézkedésekre a kormány csak úgy vállalkozhatik, ha a párt bizalma, támogatása s utólagos helyeslése is kilátásba van helyezve. (Hosszantartó élénk helyeslés.) Meglehet, eljő az idő, hogy a szólásszabadság tultengése ellen is intézkedésekre lesz szükség. Nagy elhatározás kell ehhez, de az ország közvéleménye igazat fog nekünk adni, ha arról lesz szó, hogy a lejtőn való tovább haladást megállítsuk. (Általános élénk helyeslés.) Bizalmat és kitartást kér a párttól, mert lehetetlen, hogy ahol a korona bizalma megvan s ily erős többség áll a kormány háta mögött, ne lehessen megvédenünk az alkotmányos rendet. Nyíltan és határozottan akarta jelezni most, amidőn újabb adózás küzdelem előtt állunk, hogy a kormány mire hajlandó, de csak akkor, ha a párt osztatlan bizalmára támaszkodhatik. (Hosszantartó élénkezés.)

Ágoston József azt hiszi, az egész párt egyetért vele, amidőn kijelenti, hogy teljes bizalommal tekintünk a kormányra, amidőn tovább működése elé s biztosítjuk arról, hogy mindenkor oldala mellett fog bennünket találni. (Általános élénk helyeslés.)

Tisza Kálmán azokhoz, amiket a miniszterelnök mondott, csak pár szót akar hozzáfűzni. Az egyik, hogy érezzük, miként ama férfiak utódai vagyunk, akik megvédték az alkotmányt a hatalom ellen, s ha kell, meg fogják védeni a szólásszabadság tultengése ellen is. (Hosszantartó élénk helyeslés.) A másik az, hogy ki-kí a maga körében világossítsa fel a nemzetet, hogy miről van szó. Ha a nemzet ezt megérti, akkor semmi erőszak nem fog az alkotmányban hárt tenni. (Általános élénk helyeslés.)

Török Bertalan: Akik a legutolsó sorban vannak, épen oly teljes bizalommal és lelkesedéssel követik a kormányt, mint akik az első sorban állanak. A kormány iránt való bizalomban az egész párt egyetért. (Általános helyeslés.) s a mi álláspontunk mellett van az ország hamisítatlan közvé-

leménye, még a nem magyar ajku hazafias polgároké is. (Élénk helyeslés.)

Palszky Ágost: Az indemnitás rendes körülmények közt nem bizalmi kérdés, az ellenzék tette most azzá. Tekintetbe véve ezt s a fenforgó nehéz körülményeket, az indemnitás-javaslatlalt szemben követendő magatartásunknak annál nagyobb a jelentősége, mert itt oly politikai bizalomról van szó, melynek a jövő esélyeivel szemben is szilárdul meg kell állani. A kormány csak azon morális meggyőződésben felelhet meg feladatainak, hogy a többség utólag nem fogja tőle megvonni bizalmát. Ennek a kötelességnek is meg fogunk felelni oly férfiak vezetése mellett, akik eddig is mindenben megfelelték ama programnak, melyet a többség osztatlan helyesléssel tett magáévá. (Általános élénk helyeslés.)

Dániel Gábor köszönetet mond a miniszterelnöknek eddigi magatartásáért, amelylyel mindnyájunk elismerését és háláját érdemelte ki. (Általános élénk helyeslés.) Igyekezünk követni a példát, tartsunk ki mindnyájan úgy, mint ő, oly támadásokkal szemben, melyek nem az ő személyt sértik, hanem a haza és az alkotmány érdekeit. (Általános helyeslés.)

Elnök kijelenti, hogy a párt egyhangulag elfogadta az indemnitás javaslatot, egyértelmű bizalommal viseltetik a miniszterelnök és politikája iránt s teljes odaadással hajlandó őt támogatni.

Ezzel az értekezlet hosszantartó élénk „Éljen báró Bánffy!“ kiáltások közt véget ért.

(A függetlenségi párt értekezlete.)

A Kossuth Ferencz elnöklése alatt álló függetlenségi és negyvennyolcas pártnak mai értekezlete iránt politikai körökben nagy érdeklődés mutatkozott. Már napok óta hirtelt, hogy a párt radikális, főleg fiatal elemei határozottan rosszalják Eötvös Károly és Olay Lajos magatartását, melyet e két képviselő az „Egyetértés“ november 8-iki számában megjelent nyilatkozatukkal, Olay Lajos pedig később még nyomtatékosabban egy zárt ülés alkalmával dokumentált és melyekkel a Házban folyó ellenzék hangot és annak modorát elitelték. A párt régiebb, higgadtabb tagjai nem láttak Eötvös és Olay fellépésében semmit, amivel a párttal szemben kötelező fegyelmet megsértették volna, de az agitáció oly éles volt ellenük, hogy ma még általában pártválságról voltak hírek elterjedve.

Az esteli értekezleten a párt tagjai igen nagy számban jelentek meg. Maga Eötvös Károly és Olay Lajos is megjelentek és velük együtt többen, kiket Eötvös feltétlen híveiként tekintenek. Az értekezlet délutáni öt órától esti fél kilenczig tartott és (mintha csak a Házban lett volna) helyenkint roppant viharos volt.

Kossuth Ferencz elnököt és előterjesztette az Eötvös Károly és Olay Lajos ellen két párttag által heterjesztett kizárási indítványt. Ennek tárgyalása képezte a mai konferencia tárgyát.

A megindult vita folyamán dr. **Tóth János** rosszalási indítványt terjesztett elő, mely szerint a párt Eötvös és Olay magatartását, melylyel egyenesen a párt határozatával szemben helyezkedtek, elítéli.

Ehhez az indítványhoz igen éles hangon felszólt: **Justh Gyula**, **Lukács Gyula**, **Fáy István** és **Thaly Ferencz**, akik annak a nézetüknek adtak kifejezést, hogy a párt nem teheti ki magát folytonosan annak, hogy kifelé erélytelen, ingatag ellenzéknek tekintessék. Különösen Justh Gyula és Lukács Gyula fakadtak ki igen erősen Eötvös és Olay ellen, úgy hogy Kossuth Ferencznek, aki különben maga sem helyeselte a két képviselő álláspontját, gyakran csitítólag kellett közbelépnie.

Barta Ödön egy közvetítő indítvánnyal lépett fel, mely szerint a párt mondja ki, hogy ez ügy felett napirendre tér. Ezt az indítványt a párt egységre való tekintettel indokolta. Ezt pártotlalt gróf **Benyovszky Ferencz**, **Thaly Kálmán**, **Barabás Béla**, **Brázay Kálmán** stb., mire

Meszlény Lajos azt indítványozta, hogy a párt jelentse ki, hogy az „Egyetértés“ november 8-iki cikkével egyet nem ért, az tisztán és kizáró-

lagja nyilatkozó két képviselő egyéni nézete, amely a pártot nem tartja vissza abban, hogy a jövőben is ne a legélesebb harcát folytassa a kormány ellen.

Meszlénynek ezt a javaslatát maga Eötvös Károly is helyeselve, aki megmagyarázta, hogy az „Egyetértés”-nek ezikre nem akarta a függetlenségi párt harcát, hanem az obstrukciót mint olyat itéli el. Ezt ő a maga részéről szívesen hajlandó rektifikálni.

Eötvösnek ezen felszólalása meggyugvatólag hatott és így Meszlényi indítványa egyhangulag határozattá emeltetett.

A párt ez a határozata lehetővé teszi Eötvösnek és Olaynak, hogy továbbra is a függetlenségi párt kobelében maradjanak.

Az értekezlet így tehát békés hangulathoz ért véget, dacára annak, hogy volt egy pillanat, amikor attól kellett tartani, hogy tizennégy képviselő kilép abból, — azok, akik az Eötvös elleni hajszát nem helyeselték.

A párt elnöksége az értekezletről a következő hivatalos jelentést adta ki:

Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt mai értekezletén, melyen Kossuth Ferencz elnök, a napirendre tűzött tárgy fontossága következtében a párttagok majdnem teljes számban jelentek meg. A konferencián jelen voltak:

Kossuth Ferencz, Hentaller Lajos, Leszky Gyula, Mezössy Béla, Lakatos Miklós, Fáy István, Thaly Kálmán, Thaly Ferencz, Antal Pál, Rigó Ferencz, Brázay Kálmán, Bara Ödön, Eötvös Károly, Olay Lajos, Oláh József, Balogh László, Farkas Balázs, gróf Benyovszky Sándor, Beniczky Árpád, Lukáts Gyula, Justh Gyula, Meskó László, Kubik Béla, Sturmann György, Meszlény Lajos, Marjay Péter, Putnoky Mór, Csávolszky Lajos, Tóth János, Rátkay László, Boda Vilmos, Endrey Gyula, Barabás Vilmos, Pichler Győző, Polczner Jenő és Kiss Albert.

Mindenekelőtt Kossuth Ferencz elnök előterjesztette a párt hét tagja által aláírt, Eötvös Károly és Olay Lajosra vonatkozó kizáratási indítványt. E tárgyhoz a pártnak számos tagja szólott hozzá, mely után a párt a következő határozatot hozta.

„A függetlenségi és 48-as párt november 17-én tartott értekezletén egyhangulag kimondta, hogy Eötvös Károly és Olay Lajos képviselőitársak nyilatkozataival, melyeket az „Egyetértés” november 8-iki számában a folyó parlamenti harczról írtak, egyet nem ért, azokat csupán egyéni nézetnek tartja, és a párt azon törekvésének ad kifejezést, hogy a jelenlegi kormány ellen most és a jövőben minden alkotmányos eszközzel továbbra is küzdeni elengedhetetlen kötelességének ismeri.”

Eötvös Károly az „Egyetértés” holnapi számában e tárgyban nyilatkozni fog.

(A néppárt értekezlete.)

A néppárt ma esti tíz óráig tartott értekezletet, amelyről a következő értesülést kaptuk:

„A néppárt ma este hat órákor saját helyiségében Zichy Nándor és Eszterházy Miklós Mór grófok, valamint a párt — csaknem összes tagjainak jelenlétében, Molnár János elnöklése alatt értekezletet tartott, melyben elhatározta, hogy az indemnitás tárgyalásában részvesz, azt nem fogja elfogadni, de annak rendes tárgyalása elé a akadályokat nem gördít. A párt megbizsa ifjabb gróf Zichy Jánost azzal, hogy a párt fennebb jelzett álláspontját a Házban kifejtse, melynek a határozati javaslatnak visszhangja, melyet gróf Eszterházy Miklós Mór, Asbóth János és ifjabb gróf Zichy János képviselők az értekezletnek benyújtottak és melyet az — egyhangulag elfogadott.”

A Krieghammer glosszái.

(Az országgyűlésből.)

Éjfél utánig ült tegnap együtt a függetlenségi párt s még ma is konferenciáztott egy kicsit az ülés előtt. Természetesen a Hentzi-ügyben kiadott hadparancs miatt, amelyet szó nélkül hagyni nem akart.

Ezekből a konferenciákból egy különös leírás bukkan ki.

Tizenhárom fognak napirend előtt felszólalni.

S ez a tizenhárom magyar ember ma csakugyan akezióba lépett, azzal a hittel, hogy most ők kivégeznek valakit. Ugy képzeltek, hogy a kormányt. Mondják azonban, hogy az akezió sokkal jobb pointet kap, mert a hadügyminiszter bukásáról keringtek hírek a leghatározottabb formában. S ha ez igaz, akkor helyre lesz állítva a paritás. Mert bekövetkezik az, hogy — tizenhárom magyar végzett ki egy osztrák generálist . . .

A képviselőház ülése.

A napirenden csak az Örley-féle javaslat fölött elrendelt szavazás volt. De erre nagyon későn került sor. Mert a jegyzőkönyv hitelesítése után Szilágyi Dezso bejelentette, hogy napirend előtt tizenhárom függetlenségi képviselő kíván szólni. Valamennyi a hadügyminiszter hadparancsa tárgyában. (A bejelentett tizenhárom közül Tóth János később eltávozott és nem beszélt. Talán nem akart tizenharmadik lenni.)

(A függetlenségi ostrom.)

Kossuth Ferencz: A miniszterelnök a Hentzi-szobor eltávolítása ügyében tett interpellációjára azt válaszolta, hogy példaadásról nem tud semmit s ennek jogosultságát el sem ismeri. Kijelentette azt is, hogy az „Armeebblatt” nem hivatalos organuma a közös hadügyminiszternek. Ezzel szembeállítja Krieghammer kommentárját, mely a legfelsőbb hadur hadparancsát kíséri. A miniszterelnököt a hadügyminiszter kommentárja meghazudtolja. (Felkiáltások a baloldalon: Szégyen, gyalázat!) Kérdi tehát a miniszterelnököt, hogy tudja nélkül történt-e ez a dolog s elvállalja-e érte a felelősséget?

Báró Bánffy Dezso: Tisztelt Ház! miután mint a tisztelt elnök ur jelezte, még a napirend előtt többen kívánnak felszólalni és nem kélelem, sőt egész bizonyosan állíthatom, hogy kétségtelenül mindnyájan e kérdéshez szólnak, méltóztassanak nekem megengedni, hogy én is hozzácsójjak. Ezáltal csak egyet akarok kimondani és ez az, hogy nem ismerem el jogosultságot. Kossuth Ferencz képviselő urnak a tekintetben, hogy az én multkor nyilatkozatom és a mostani helyzet között ellentétet keressen. (Nagy zaj.)

Kubik Béla: Letagad mindent.

Báró Bánffy Dezso miniszterelnök: Kossuth Ferencz képviselő ur az „Armeebblatt”-nak egy cikkére hivatkozott és én ezt mondtam, hogy e cikkre vonatkozólag egyáltalában nem ismerem el a jogosultságot annak, hogy azt olyan méltóztasson tekinteni, mint ami hivatalos jellegű. Ezt nyilatkozatom fontartom ma is, az „Armeebblatt”-ra való hivatkozása a képviselő urnak nem volt akkor jogosult. Én, amit állítottam akkor, állítom most is. Az „Armeebblatt”-hoz való viszony egyáltalában nem áll fenn sem a hadügyminiszter, sem a hadsereg tekintetében. Ennyit láttam szükségesnek elmondani azon ellentéttel szemben, amelyet Kossuth Ferencz képviselő ur felszólalásában kerestél s egyelőre többet nem. (Helyeslés.)

Kubik Béla: Most eljenezzenek!

Eötvös Károly: Nem mondhatok egyebet, mint hogy szégyen, hogy Magyarország miniszterelnöki székeben ilyen felogásu ember ülhet. Az eset igen szomorú. A nemzet önzérletét mélyen sérti. Az a szobor a nemzet meggyalázására állítottott akkor, mikor eltiporva voltunk. (Ugy van! a szélsőbalon.) Ezt a fát volt, mely soha sem volt elég sűrű, úgy kezek sokszor megszakgatták s ha csak ez lett volna! De a nemzet arcába vágják. Hat év előtt újra megszakgatták ezt a fát, honvédek által akarták megkoronázni a szobrot. Egy kabát életébe került, hogy az ország visszakapja nyugalomát. Most újra huzzányulnak a sajtó sebhöz. Nem kell alhoz nagy ész, hogy annak a szobornak megfelelő helyet találjanak, olyan helyet, ahol a bűn felelőkenységbe merült volna. Egyetlen egy hely volt, ahova nem volt szabad menni: oda, ahol a nemzet ifjusága nevelkedik. (Ugy van! a baloldalon.) Ezt csak a legnagyobb ellenséges indulat tette. (Ugy van! a baloldalon.) Ha a közös hadügyminiszter a kormány előzetes tudtával intézkedett, akkor a kormányt súlyos mulasztás terheli. Lehet-e az ifjuságot nevelni akkor, hogy előtte a nemzet multja meggyalázassék? Hogy ami előttünk dicsőség és büszkeség, az előttük gyalázat legyen! Nem Zrínyiket, Bocskayakat fognak ott nevelni! Ez a dolog meggyalázása multunknak s azzal a merénnyel, melyet az ifjusággal akarnak elkövetni, meggyalázzák jövőnket! (Ugy van! a szélsőbalon.)

Rátkay László: A király tényét nem bírálja, de nem hagyhatja bírálat nélkül e hadparancsot kísérő indokolást. Ki az a Krieghammer, hogy ötven évet átaludt? Azt hiszi, hogy most is zsoldos sereg fölött uralkodik a király? Hogy meri a Hentzi-szobrot az ifjuság előtt mint olyat feltüntetni, melyből kötelességtudást tanul? Ha a hadügyminiszter tényeért nem kapunk elégtételt, eljön az az idő, midőn a honvédek sírjain és az aradi Golgotha porai fölött kíns az a fű, melyek vérharomat fognak hozni s ezek fogják odakiáltani a magyar nemzetnek: Végy magadnak elégtételt! (Élénk helyeslés a szélsőbalon.)

Hentaller Lajos: Lássá a tuloldal, mikép gondolkozott Tisza Kálmán a Hentzi-szoborról. 1880-ban Tisza Kálmán Ugronnak interpellációjára adott válaszában azt, hogy Hentzi tüntetőleg ünnepelték halottak napján, tapintatlannak mondta. A nemzet önzérletét ő is mindig megóvja és így gondolkodnak a legmagasabb katonai körök is. Mellőzni kell mindazt, ami félreértésre adhat alkalmat. Tisza Kálmán beváltotta szavát, emlékeztünk, hogy Edelsheym-Gyulay lett az áldozata. Reméli, hogy Tisza Kálmán ma is ugyanolyan érzellemmel van, mint akkor volt s ma is megkapja a nemzet az elégtételt.

Bartha Ödön: Nem érzi-e a tuloldal, hogy egy ilyen arczulcsapást még egy ilyen enervált nemzet sem tud elfiselni, amilyennek önk mutatják a magyart. Vagy hozzájárult a miniszterelnök, vagy nem a hadparancshoz. Ha nem járult hozzá, el kell mennie a helyéről, ha pedig hozzájárult, le kell vele számolni. (Felkiáltások balról: Ki kell dobni!) Arczulcsapás ez a nemzet ellenében. Követeli a napirendre tűzést. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Endrey Gyula: Mint családapa tiltakozik az ellen, hogy az ifjuság elé mintaképp állítsák Hentzit. Harmincz év óta ámulják a nemzetet azzal, hogy a hadsereg közös hadsereg s mindig kitűnik, hogy nem egyéb, mint a régi császári hadsereg. Követeli az ügy napirendre való tűzését. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Boda Vilmos föltételezi a miniszterelnökről, hogy nem volt előzetes tudomása a hadparancsról. Mindez azt bizonyítja, hogy a nemzetnek folytatnia kell háromszázötven éves küzdelmét alkotmányáért és nemzeti becsületéért. Most is ott van a kamarilla, hogy ellensúlyozza, ha a király valami jót tesz. Követeli az ügy napirendre való tűzését. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Pichler Győző: Hentzi gyáva katona módjára térdre borulva kért kegyelmet péterváradit árulása után Kossuthól.

Elnök: Kéri a szónokot, tartson mértéket kifejezéseiben élők és halottak iránt.

Olay Lajos: Ez történelmi tény.

Pichler Győző: Hát hősiessen térdelt le. Ezt a katonát Pest bombáztatóját, ne ünnepelessék az ifjusággal. A király hadparancsa még nem sértő, de Krieghammer magyarázata sértő, aki többet merészel belemagyarázni a király szavaiba, mint amennyit a király mond. Ez alávaló merénylet nemzetünk ellen.

Elnök: A képviselő ur megint nem tart mértéket.

Pichler Győző: Bocsnat, ma reggel tudtuk meg ezt a dolgot s nem volt időnk meggondolni szavainkat. (Derűtség.) Vigyázzanak, akkor, mikor a szobrot elfoják szállítani, Hentzi emlékére magyar vér fog folyni. Ezért a vért azok lesznek felelősek, akik eltűrik ezt a gyalázatot. Ha utálattal fordultunk el ama gyilkos elöl, mely a királyné szívét áldotta, forduljanak el ily utálattal ama gyilkos elöl is, mely a nemzet szívét akarja átdöfni. Kéri az ügy napirendre tűzését. (Ugy van! a szélső balon.)

Barabás Béla: A mostoha apa arra kényszeríti a gyermeket, akinek megölték anyját, hogy megcsókolja a gyilkos már elfakult, bemohosodott képet. Ezt követelik most a magyar ifjuságtól. (Viharos tetszés a szélső balon.)

Olay Lajos (a jobboldal felé): Nem magyar ember az, aki most nevet.

Elnök rendreutasítja Olayt.

(„Éljen Szilágyi!”)

Barabás Béla: A vértanuk szobrától eltilották a hivatalos világot és katonákat, de Hentzi szobrához elviszik az ifjuságot. (Ugy van! a szélső baloldalon. Nagy zaj.) Hát nem a vértanuknak köszönni a hivatalos világot, hogy hivatalban van? A tegnapi hadparancsért isten és ember előtt Bánffy teszi felelőssé. (Hosszas tetszés a szélső balon.) Keves vigasztalás az neki, hogy az a siremlék lesz Bánffy Dezso siremléke. (Tetszés.) Csatlakozik az előtte szólók kijelentéséhez. Amint megvetem azt

a fekete oszlopot, úgy vetem meg azt, aki odaállította: Bánffy Dezsőt! (Perczekig tartó éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Barabás képviselő urat rendreutasítom.

Justh Gyula: Mindnyájan azt mondjuk!

Elnök: Barabás széttepi szabályainkat kifejezéseivel. Ezért rendreutasítja.

(Kiáltások: Éljen Barabás!)

Polónyi Géza: Én fokozott mértékben vetem meg Bánffyt!

Elnök: Ujabb időben szokásba jött, hogy a rendreutasított szavát ismétlik. Én nem azért üttem ide, hogy szavaimból gunyt üzzenek.

Fay István: Mi csak Bánffyt vetjük meg, az elnököt tiszteljük. (Kiáltások az egész ellenzéken: Éljen az elnök!)

Elnök: Ne engem tiszteljenek, hanem a székelt! Szivesebben leszálok erről a székről, sem hogy annak tekintélye az én kezemben foszoljon szét. (Mozgás.) Kubik Béláé a szó.

Egy hang: Ki Bánffyval!

Elnök: Ugyan ne Bánffyzzanak örökké. (Zajos derűtség.)

Kubik Béla követeli az ügynek napirendre való tűzését.

Olay Lajos: Nem tartja magyar embernek báró Bánffyt. A király minisztere ő, nem a nemzeté. Megszökött a Kossuth temetéséről, arcza csapja most a nemzetet.

Elnök: Figyelmezteti Olayt, hogy a királyt és nemzetet nem szabad így egymással szembeállítani.

Olay Lajos: Tiszta miniszterelnöksége idejében csak megkoszorozni akarták Hentzi sírját és az akkori kormányt ez ellen is tiltakozott, ezt sem tette magáévá. Hova jutottunk azóta! Vagy vigye keresztül azt a miniszterelnök, hogy ez a szégyenoszlop eltávozzék tőlünk egészen, vagy távozzék el ő maga.

Balogh Lajos az ügy napirendre tűzését kéri.

(Fejérvári beszéde.)

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Tisztelt képviselőház! Nyugodtan állottam körülbelül másfél óráig a golyózáporban s nyugodtan hallgattam felszólalásait. (Mozgás a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Ennél fogva azt hiszem, meg fogják engedni az urak, hogy én is azt a kért intőzést az urakhoz, legyenek kegyesek nyugodtan meghallgatni és ha végeztem felszólalásomat, akkor megmondani bírálatukat. (Halljuk.)

Amint méltóztatnak tudni, ő felsége, királyunk saját ténye és elhatározása az, hogy akkor, midőn az őhajának megfelelőleg boldogult királyunk szobra közel a budai királyi várpalotához lesz felállítandó, hol ő annyira szeretett lenni, hogy ennek következtében az eddig ott álló szobrot át kellett helyezni. Ő felsége, mintán ő neki kizárólagos rendelkezési joga van ezen emlékszóbor felett, úgy méltóztatott határozni, hogy ezen szobor a hadapród-iskola kertjében állítsák fel. Az erre vonatkozó, a hadügyminiszterhez intézett királyi kéziratot méltóztatott olvasni. A hadügyminiszter ennél fogva köteles volt intézkedni.

A dolog természetéből folyt, — miután ki-ki a saját hatáskörében intézkedik — hogy a hadügyminiszter a maga részéről kiadta az ismert és kifogásolt rendeletet, még pedig természetesen a magyar kormány tudta nélkül. (Nagy zaj, nyugtalanság és felkiáltások a szélső baloldalon: Nem szabad! Nem lehet! Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Polczner Jenő: Magyarországon semmit sem lehet anélkül. (Zaj.)

Elnök: (Csenget.) Kérem Polczner képviselő urat ne szóljon közbe!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Ez nem is lehetett volna másképpen, mert az ez iránt teendő intézkedések kizárólag az ő hatáskörébe tartoznak. (Zaj és ellenmondások a szélső baloldalon.)

Már most, amidőn tegnap a lapok utján tudomásunkra jutott ez a rendelet, ott állott a magyar kormány, hogy vagy ellene, vagy mellette foglaljon állást. Azt hiszem, ez tiszta dolog. (Halljuk! Halljuk!) Mi helyén valónak tartottuk igenis, hogy mellette foglaljunk állást. (Nagy zaj és mozgás a szélső baloldalon.) Megmondom miért. Én azt hiszem, hogy akkor, midőn méltóztatnak ismerni ő felsége ama kijelentését, hogy a hadsereg szelleme csakis a király szelleme lehet: akkor, amidőn a

heirzet a mai napon olyan, hogy józan emberről lehetetlen feltételezni azt, hogy a magyar közérzületet, a magyar kegyeletet, a magyar önérzetet szánt-szándékkal sértse...

Thaly Kálmán: Bárcsak úgy gondolkoznának. (Halljuk! Halljuk!)

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: ... akkor előtünk ki van zárva a hadügyminiszter rendeletének olyatén értelmezése, amely más-különb, megengedem, jogos felháborodásra szolgáltatott volna okot. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj és nyugtalanság a szélső baloldalon. Elnök csenget.) Hát kérem, mellette foglaljunk állást. (Zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.), mert pozitíve tudom, hogy a hadügyminiszter ezt a rendeletet, melynek egyes passzusait, megengedem, szerencsésabban lehetett volna fogalmazni. (Mozgás. Zaj a szélső baloldalon.) határozottan csak úgy értelmezi...

Hentaller Lajos: Honnan tudja ezt?! (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: hogy az a szobor a hadapród-iskola kertjébe való áthelyezésével. (Zaj. Elnök csenget.) még pedig úgy, hogy az csak olyan sírcsüveg legyen ott, amennyiben valamennyi elesett tisztet és katonának csontjait fölé fogják helyezni...

Thaly Kálmán: Ott lesznek a honvédek is; akik elesetek Budán? (Nagy zaj.)

Elnök: Kérem Thaly Kálmán képviselő urat, ne szóljon közbe!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: ... hogy ezen emlékszóbor kizárólag csakis a katonai erények, a hősiesség és hűség (Nagy zaj és mozgás a szélső baloldalon.) való buzdításul és sor-kentésül szolgál. (Nyugtalanság a szélső baloldalon. Elnök csenget.)

Képzhető-e egy hadügyminiszter, aki ezeket az erényeket az ifjúságnak legjobb tudtával és teljes erejével nem kész előmozdítani? (Folytonos zaj és felkiáltások a szélső baloldalon: Esküsző volt!) Majd válaszolok arra is! (Egy hang a szélső baloldalon: Tessék Dembinszkynek is szobrot állítani!) A hadügyminiszter rendelete tehát teljességgel mást nem céloz, minthogy az ifjúságnak intő, (Zaj és derűtség a szélső baloldalon: Igen, igen! intő!) becsületet kérek, buzdító és lélekemelő példa legyen azon katonák viselkedése, akik ott hősiessé elesetek.

Kubik Béla: Szomorú dolog. (Zaj.)

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Többet egy katonától a kötelesség teljesítésében nem lehet követelni, mint hogy az életét otthagyja. Ez is katonai kötelességének teljesítésében történt. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Bombázta Pestet!) És ha a dolog így van, amint tényleg így van, akkor azt hiszem, nem lehet senkinek sem kifogása az ellen. (Folytonos zaj a szélső baloldalon. Elnök csenget.)

Én kérem az urakat, hogy legyenek kegyesek türelemmel meghallgatni. Meg vagyok győződve, hogy a bírálat olyan lesz, hogy meg lesznek velem elégedve. (Derűtség.) Egyebet nem mondhatok. (Általános derűtség és nagy zaj a szélső baloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek.

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Tisztelt Ház! Ez a kérdés, amely oly heves és szenvedélyes felszólalásokra szolgáltatott okot, szerintem két részre oszlik. Az egyik rész a szobor kérdése, úgy, amint én azt most főleglenni hátravoltam, a másik része Hentzinek a magatartása. (Halljuk! Halljuk!) Először is legyen szabad előre becsátanom, hogy a Hentzi-szobor nemcsak Hentzinek állítottatott föl, nem is volt a hivatalos elnevezése Hentzi-szobor, hanem fölállítottatott valamennyi kötelességük teljesítése közben ott elesett katonának, tisztnek és parancsnoknak. (Folytonos zaj felkiáltások a szélső baloldalon: A temetőbe vele!)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Tehát a Hentzi szobor elnevezés téves. (Egy hang a szélső baloldalon. Az ő alakja van rajta és anygal.) Kérem, a közlegény, ha az ellenség előtt elesik, nem érdemli meg ugyanazt a tiszteletet, mint bárki más? (Folytonos közbeszólások a szélső baloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Kérem a képviselő urakat, ne szóljanak folyton közbe, elég módjuk lesz a kérdéshez hozzászólni.

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Ott azon az emlékszóboron, aki fáradságot akar venni magának, méltóztatik látni, hogy a neve rajta van mindazoknak, akik ott elesetek. Valami négyszázhusz. (Elnök csenget.)

Már most a felháborodás, legalább amint én fogom fel a dolgot, onnan ered, hogy Hentzit magyar embernek és hazaárulónak tartják. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Ugy is van!)

Hentaller Lajos: A poroszoknak miért nem emelnek szobrot, akik megverték önöket! (Zaj.)

Elnök: Hentaller képviselő urat rendreutasítom. Ne méltóztatassanak folytonosan közbeszólni.

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Az a szemrehányás tehát, amelyet tesznek, ha jól érttem az, hogy Hentzi először is, mint magyar ember, császári szolgálatban volt s ellensége volt a hazának. Másodszor, hogy állítólag Beöthy Ödön kezébe fogadalmat tett.

Thaly Kálmán: Esküt!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Tehát esküt a magyar alkotmányra. Harmadszor, hogy Kossuth kezébe esküt tett volna és tervedn állva kegyelmet kért tőle. Negyedszer: Pest városának bombázatása:

Thaly Kálmán: És a lánczhíd!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Ez egybe megy, ez következménye volt a bombázatásnak. Ha jól érttem, ez a négy pont az, amelynek értelmében Hentzit hazaárulással méltóztatnak vádolni.

Thaly Kálmán: És esküszegéssel!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Tehát hazaárulással és esküszegéssel. Ez idezi elő főleg a felháborodást; mert valamint az ország igen sok helyén az akkori tévedések és félreértések áldozatai közösen együtt nyugosznak a földben, úgy, meg vagyok győződve, hogy ha ez az előítélet nem volna épen Hentzi ellen, akkor ez a szobor nem volna tárgya ily öles és heves támadásoknak. De legyen szabad most rátérnem Hentzire.

A történelem kétségkívül — ha tán még most nem, miután még annyian élnek, kik az akkori időben részint részt vettek a mozgalomban, részint annak tanúi voltak, — későbbben a történelem meg fogja állapítani azt, amit én most bátor leszek jelezni, és pedig jelezni a hivatalos aktákból, jelezni oly aktákból, melyek az akkori magyar minisztériumból átvették.

Pichler Győző: Bordereau lesz. (Derűtség.)

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Kérem, azt méltóztatnak állítani, hogy magyar ember volt. (Közbeszólások a bal-és szélső baloldalon. Azt nem állította senki! Nagy zaj. Elnök csenget.) Eszerint ez a pont elesik. (Nagy zaj. Elnök csenget.) A másik dolog az, hogy Beöthy Ödön kezébe letette volna az esküt.

Visontai Soma: (A jobboldalra mutatva.) Azok is magyarok, oda is tessék beszélni!

Elnök: Kérem Visontai képviselő urat, majd ha rájön a sor, beszéljen oda, ahova akar. (Derűtség a jobboldalon.)

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Hentzi akkoriban mint a legkiválóbb, legügyesebb, legjelesebb tábornokok egyike...

Thaly Kálmán: Csak ezredes volt, nem tábornok!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: ... Krakóból az akkori magyar és az akkori bécsi minisztérium egyetértő rendeletével Péterváradra küldetett.

Thaly Kálmán: Ezredes volt, nem tábornok!

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Hát legyen ezredes. Hentzi kezdettől fogva nem akart volt oda menni. Schwarz auf weiss meg vannak a jelentések, úgy a magyar, mint a bécsi minisztériumtól, hogy nem akart oda menni; de utólag, miután mindkét minisztérium részéről oda rendeltetett, nem maradt egyéb hátra, kénytelen volt oda menni; még pedig várparancsnoki minőségben. Oda érkezvén, azt látta, hogy várparancsnoki hatáskört nem kapott; hanem kapott a helyett egészen alárendelt hatáskört, amelylyel meg nem elégedett s akkor azt jelentette és kérte, hogy adassék neki legalább egy várparancsnokhoz illő hatáskör, vagy pedig mentessék fel állásától.

Mielőtt még erre a kérdésre válasz jött volna. (Zaj a szélső baloldalon.)

Rigó Ferencz: Botrány, kérem, hogy itt Hentzit védelmezzik. (Zaj.)

Elnök: Kérem Rigó képviselő urat, tessék engedelmeskedni az elnöknek. (Rigó Ferencz ki-megy. Derűtség.)

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Én csak arra kérem az urakat, hogy ne méltóztatassanak előítélettel lenni, valamint én sem vagyok előítélettel. Az egész dolog már ötven éve elmúlt és lehetőleg objektív szemmel, tárgyilagosan nézzük a történelmi tényeket. (Nagy zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!) Hát kérem, aki visszaemlékezik azon időre, amint magam visszaemlékezem, az akkori félreértéseknek és tévedéseknek következményeként a gyanúsítások egész láncolata mindenütt meg volt. Volt a magyar táborban, volt az az osztrák táborban, volt az mindenütt az egész országban. Miután Hentzi osztrák ezredes volt, mikor lejött, már bizalmatlansággal voltak a

priori vele szemben és ezen bizalmatlanság következménye az volt, hogy még a magyar kormány sem nézte jó szemmel az ő működését. Mondhatom, amint az aktákban van . . .

Hentaller Lajos: Szeretném látni az aktákat!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Majd meg fogja látni, kérem. Tehát gyanúsították őt és leküldetett Beöthy Ödön, hogy vizsgálja meg a dolgot. Lejövet azonnal felmentette őt a várparancsnoki állás alól és pedig oly módon, hogy éjjel felmentették és egy fél óra múlva az a parancsnok, aki utána átvette a várparancsnokságot, Blajegovich személyesen ment őrségről őrségre publikálva nekik Hentzi felmentését és azt, hogy Hentzi felügyelet alá helyeztetett.

Holló Lajos: Szép példa!

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Kérem, az sokszor előfordult a világon, hogy ilyen dolgok történtek, még pedig tévedésből!

Justh Gyula: Szobrot állítottak neki!

Elnök: (Nagy zaj. Csenget.) Csendet kérek, képviselő urak, lesz alkalmunk a képviselő uraknak válaszolni. (Felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: Lesz bizony!) Tessék meghallgatni a minisztert. (Nagy zaj.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Hentzi azután fedezet alatt Budapestre küldetett. (Közbeküldetés a bal- és szélső baloldalon: Fedezet alatt?) Hát amint ez szokás kérem, ha valaki fogva van, azt fedezet alatt viszik.

Holló Lajos: Méltó a nemzet becsülésére. (Zaj.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Engedelmet kérek, sehol sincs kimutatva, hogy ő Beöthy Ödön kezébe esküt tett volna a magyar alkotmányra. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Bartha Miklós: Horváth Mihályban benne van.

Elnök (Nagy zaj. Csenget.): Csendet kérek!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Horváth Mihály nagyon érdekes, nagyon szép mű, de bocsánatot kérek, ez nem tekinthető hivatalos aktának. (Zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Thaly Kálmán: Tudja Hollán Ernő is!

Elnök: Kérem Thaly képviselő urat, tartsa fenn észrevételeit, ha a szó őt fogja illetni.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Miután hivatalosan sehol, ismétlem, sem a magyar minisztérium aktáiban, sem az osztrák minisztérium aktáiban ez bebizonyítva nincs . . .

Polczner Jenő: Azért mégis esküt tett!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Polczner tisztelt képviselő ur állítja ugyan, de mondom aktaszzerűleg bizonyítva nincs. Már most vegyük psychologicze a dolgot! Ha egy várparancsnokot, egy önérzetes embert, ilyen módon felmentenek a szolgálat alól, valószínű-e, hogy az ugyanazon ember kezébe le fogja tenni az esküt, aki így intézkedett vele szemben? Psychologicze legalább nem valószínű. Tehát aktaszzerűleg bebizonyítva nincs és psychologicze nem valószínű. Azt hiszem tehát, ez az oka is eslesik annak, hogy Hentzit ezzel vádolják. (Zaj a szélső baloldalon.)

De menjünk tovább. Azt mondják, hogy Kossuthnak térdénállva esküt tett volna a kezébe. (Ugy is van! a szélső baloldalon.) Kérem, méltótlassék nekem . . .

Thaly Kálmán: Magam hallottam Kossuthtól! Tanu vagyok rá. (Nagy zaj és közbeszólások a szélső baloldalon.)

Elnök: Kérem Lukács képviselő urat, hagyja beszélni a szónokot!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Mutasson nekem hivatalos aktát! (Nagy derűtlenség balfelől.) Hát a magyar aktákat méltóztatnak ki-nevetni? Az 1848-49-iki minisztérium aktáit? Én magyar hivatalos aktákat értek, nem bécsiakat. Tessék nekem egy magyar hivatalos aktát mutatni! (Zajos felkiáltások balfelől: Kossuth szava! Nagy zaj.)

Elnök: Kérem Bartha képviselő urat, ne zárja a szónokot!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Ha a várparancsnokot, akkor már tábornokot, szégyenletes módon felmentik a szolgálat alól (Felkiáltások a szélső baloldalon: Megérdemelte!) és ha ez azután az akkori kormányzó kezébe letette volna az esküt térdénállva, hogy ennek volna nyoma az aktákban, ezt én határozottan lehetetlennek tartom. (Ugy van: jobbfelől. Nagy zaj a szélső baloldalon.) Kérem, akár kellemesen hangzik, akár nem, ezek tények, ezek történelmi tények. (Nagy zaj a szélső baloldalon és felkiáltások: A miniszter ur csak feltételekről beszél! Vannak erre akták! Ő csak psychologicze veszi!)

Elnök: Kérem most már megmondják a véleményüket a képviselő urak; most már hagyják

a szónokot beszélni. (Helyeslés jobbfelől. Felkiáltások balfelől: Majd megmondjuk még!) Jól van, most legyen csend! (Derűtlenség jobbfelől.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Az aktákból tehát az még nem tűnik ki. Vegyük most psychologicze a momentumot (Halljuk! Halljuk!) azt, hogy vajjon psychologicze valószínű-e a dolog. Kossuth Lajos, ha jól emlékszem, akkoriban december 17-étől január 1-ig Budapesten tartózkodott. Akkor Hentzi tábornok hadi törvényszéki vizsgálat alatt állott. Már most ha egy hadi törvényszéki vizsgálat alatt álló tábornok a kormányzó kezébe térdénállva tette volna az esküt tényleg.

Thaly Kálmán: Nem esküt tett! Kegyelmet kért! (Zaj.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: . . . Hát valószínű-e, hogy az akkori viszonyok közt tovább fogtatartották volna a tábornokot? (Zaj a szélső baloldalon.)

Pichler Győző: Igen, mert nem bíztak benne!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Engedelmet kérek, de ha nem bíztak benne, el sem fogadták volna az esküjét. Vagy bíztak, vagy nem bíztak benne . . . (Zajos felkiáltások a szélső baloldalon: Nem esküt tett, hanem kegyelmet kért! Zaj.)

Hentaller Lajos: Vizsgálat alatt volt becsületszóra! (Zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Elnök: (Csenget.) Kérem a képviselő urakat, ne szakítsák félbe a szónokot, (Folytonos zaj. Elnök csenget.) Ha a miniszter ur volt türelemmel, legyenek az urak is türelemmel!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Azt méltóztatott az imént hangoztatni, hogy nem fogadalm volt, hanem eskü . . . (Zaj és ellenmondások a szélső baloldalon.)

Thaly Kálmán: Az Pterváradon volt; nem tudja a históriát (Derűtlenség jobbfelől.) Péterváradon esküt tett, itt kegyelmet kért.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Megengedem. Ha nem kapott volna kegyelmet, nem lehetett volna le az esküt, ha pedig kapott, nem lett volna értelme őt tovább fogva tartani. De tegyük fel, hogy kért és amint tudjuk, kegyelemből nem lévén általában szó, ott maradt, mikor a magyarok elmentek . . . (Nagy zaj a szélső baloldalon.) Engedelmet kérek, Thaly Kálmán is ugyanígy tette volna. Hogyha kegyelmet kér és nem kap kegyelmet, akkor természetesen . . . (Viharos ellenmondások a szélső baloldalon. Elnök csenget. Felkiáltások a szélső baloldalon: És az ilyenek szobrot emelnek!) Tessék csak nyugodtan lenni, beszéljünk tárgyilagosan, (Folytonos zaj a szélső baloldalon. Elnök csenget.) Tehát ismétlem: sem akták nem bizonyítják, sem psychologicze nem valószínű, hogy Kossuth kezébe letette volna az esküt.

Menjünk át a negyedik vádra: (Folytonos zaj a szélső baloldalon. Elnök csenget. Halljuk! Halljuk!) Pest városának a bombázása. (Halljuk! Halljuk!) Most 50 év múlva . . .

Kubik Béla: Diszpolgárrá választják!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Itt a tanácskozás termében én sem helyeslem a bombázást, de hogy vajjon mit tettem volna akkor, ha, tesszem fel, Hentzi helyén vagyok, vagy mit tennék én, hogyha, tesszem fel, 10-15 év múlva (Zajos felkiáltások a szélső baloldalon: Még jobban bombáztatta volna Pestet! Derűtlenség jobbfelől. Elnök csenget.) . . . másutt, mondjuk, valamely idegen országban mit tennék én hasonló körülmények között, azt én ma nem vagyok képes megmondani. (Nagy zaj és nyugtalanság a szélső baloldalon.)

Bartha Miklós: Azt a miniszter urnak tudnia kell!

Elnök: Csendet kérek Bartha képviselő ur!

Bartha Miklós: Micsoda miniszter, ha nem tudja! Tartozik ezt tudni! (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Tessék csendben lenni!

Bartha Miklós: Azért magyar miniszter, hogy ne támadjon a hazájára! (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) Micsoda párfogás ez? Tessék a Reichsrathba menni ilyen beszéddel! (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Nekem kiabálással nem imponálnak hiába! (Viharos éljenzés és taps a jobboldalon.) Én megmondom az igazat! Én meghallgattam az urakat és kértem, hogy legyenek kegyesek, engem is meghallgatni. (Helyeslés jobbfelől.)

Bartha Miklós: Az ur ennek a nemzetnek minisztere!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Tudom jól és tudják még sokan; tudja az egész

ország; érzem is ezt, és mint miniszter cselekszem, és én Bartha képviselő urtól soha megleckéztetést nem fogadok el. (Zajos éljenzés és taps jobbfelől.)

Ne tessék mindent az élére állítani. Tárgyaljunk, beszéljünk nyugodtan, igyekezzünk egymást kapacitálni, világosítsuk fel egymást, de nincs szükség heveskedésre (Élénk helyeslés jobbfelől.) és kár sértegetni akarni.

Bartha Miklós: Nyugodtak legyünk, mikor egy miniszter így beszél!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Mondottam, hogy háborúban ez előfordul. Vegyük csak a történelem példáit. Hát Ujvidéket nem bombázták Pétervárról? . . . (Zaj a szélső baloldalon.) Ugyanaz történt más esetekben is. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Azért kell szobrot emelni neki?) Méltótlassék csak Franciaországot venni, a németek nem lövették össze városukat? Szintén az történt! Már most, ha azt mondják, hogy ok nélkül történt, hát mi ma tudjuk-e az akkori viszonyokat megítélni? Van itt egy körülmény, az az, hogy az akkori magyar táparancsnok, a pesti táparancsnok, Patay István, május 5-én felhívást bocsátott ki a városhoz és figyelmeztette a lakosságot, hogy ne lövöldözzenek, mert folyton lövöldöztek . . .

Hentaller Lajos: Csak Hentzi állítása szerint lövöldöztek.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Kérem Patay István rendelete még ma is meg van. (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Elnök: Figyelmeztetem a képviselő urakat, hogy minden közbeküldést ezután szándékos rendezavarásnak fogok tekinteni és a szerint fogok eljárni.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Értem az önök felháborodását, értem azt, hogy nem hajlandók szavainknak hitelt adni, értem pedig azért, mert gyermekkoruktól fogva folytonosan ezeket a dolgokat hallották, bár nem igazak. (Ellenmondás a bal- és szélső baloldalon.)

Hentaller Lajos: Nem hadapródiskolában tanultuk a történelmet!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Aki ismeri azt, hogy hogyan szoktak néha történelmet írni, meg fogja engedni . . . (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Holló képviselő urat rendreutasítom. (Folyton tartó meg-megújuló nagy zaj. Felkiáltások: Hogy beszélhet így egy magyar miniszter.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: . . . gyakran olyan dolgokat irnak bele, amelyek nem felelnek meg a valóságnak. Én itt hivatkozom specialiter Thaly Kálmán képviselő urra és kérdézem, vajjon nem volt-e már a kezében történelmi mű olyan, amelyben olyan dolgok vannak felemlyelve, amelyek nem egészen úgy történtek, mint ahogy abban elmondattak. (Ellenmondások a szélső baloldalon.)

Hentzi, jóllehet Debreczenben született, nem magyar, hanem egy dragonyos-ezredes fia volt; ez a dragonyos-ezredes, valamint a fia, Hentzi is, ismételtelen nyilatkoztak írásban és kijelentették, hogy ők magukat magyaroknak nem tartják, hanem fenntartják a svájci patriciziatust. Tehát nem volt magyar állampolgár. (Nagy zaj és felkiáltások a szélső baloldalon: Nem is lehetett az ilyen ember magyar!) S amint bátor voltam felemlíteni, aligha tehetett ő Beöthy kezébe esküt, mert különben valahol nyoma volna annak, vagy legalább psychologiai valószínűség volna mellette. Ilyen nyom sehol sincsen. Ép úgy vagyunk a Kossuth Lajos kezébe letett esküvel és a térdénállva való könyörgéssel, — sincsen annak sehol semmi nyoma, psychologiailag nem valószínű. Negyedszer Pest városának bombázása — ismétlem, hogy ötven év múlva, főképp a tanácskozás termében nem helyeslem, de méltótlassék oda a csapatok élére állni és méltótlassék ott minden alkalommal és minden körülmények között helyesen cselekedni, ez kettő. Könnyű itten beszélni, de tessék akkor cselekedni odakünn a harcmezőn, amikor kell. (Helyeslés a jobboldalon. Zajos ellenmondások a szélső baloldalon. Felkiáltások: Szégyenletes dolog!)

Azt hiszem, hogy mindezekről meggyőztem a tisztelt képviselő urakat, hogy Hentzi nem az, a minék önök tartják, nem hazaáruló, abban az értelemben, amint az urak ezt gondolják.

Rátkay László: Milyen értelemben van itt mégis az a szobor? Azt szeretném tudni!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: A szobor sincsen azért, mert Péterváradon felmentették a parancsnokság alól, nincs azért, mert fedezet alatt ide kísértetett Pestre; nincs azért, mert Kossuth Lajos kezébe letette volna az esküt, s nincs azért, mert Pestet bombáztatta; de van azért. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Mert

a magyarok ellen harczolt! Zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Elnök csenget.) mert az akkori viszonyok folytán ő abban a nehéz helyzetben volt, hogy itt az országon belül csatázni kellett s a magyar hadsereget ellenségének kellett tekintenie s mert ez alkalommal katonai kötelességét teljesítette. Teljesítette katonai kötelességét ép úgy, mint alárendeljei; a harczmezőn elesett s ezért a tényért lett nemcsak neki, hanem valamennyinek az emlékszóbor emelve. (Zajos elleanmondások a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Első szempillantástól fogva, hogy ez a szobor felállított, sohasem jelentett ez politikai tény, mindig tisztán csak azok katonai erényének méltányítását, kik katonai kötelességeiket teljesítették és hűen elesetek a harczban. (Nagy zaj balfelől.) Nagyon soká tartana, ha az 1848—49. történetén keresztül mennénk.

Kubik Béla: Isten őrizz ilyen magyarzáttól!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Itt semmiféle magyarzáttól nincs szó, én az akták alapján hűen előadtam a dolgokat; hozzá nem teszek semmit, elvenni nem veszek el semmit, ezek egy a magyar, valamint az osztrák minisztériumból kikerült hivatalos akták. (Zaj a bal- és szélső baloldalon. Elnök csenget. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Szentiványi Árpád: Ez a szabadelvű kormány!

Elnök: Kérem Szentiványi képviselő urat, most nincs idő beszélgetni!

Kubik Béla: De ha kérdezik!

Elnök: Hiába kérdezik, nem kell felelni! (Derűtség.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Tisztelt képviselőház! Én megengedem és hiszem is azt, hogy önök ezekkel a felvilágosításokkal, melyeket most szolgáltatottam, nem lesznek megelégedve. De nagyon kérem, ne méltóztassanak egy olyan ügyet bolygatni (Felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: Nem mi bolygatjuk! Halljuk! Halljuk a jobboldalon.) mert határozottan nem úgy áll, amint önök tévesen állítják. Ne méltóztassék a hadügyminiszter urat gyanúsítani helmi politikával, ami absolute, teljességgel nincs úgy, mert csakis tisztán a katonai erényeket tartván szem előtt, az ifjúságot erre buzdítani kívánja.

Azt hiszem, ez alkalommal ita házszabályok szerint határozat nem hozható és nem marad egyéb hátra, csak arra kérem a tisztelt Házat, méltóztassék ezen kijelentésemre a tisztelt Ház és a nemzet megnyugvására tudomásul venni. (Elnök helyeslés a jobboldalon. Ellenmondások a bal- és szélső baloldalon.)

(Személyes kérdésben.)

Thaly Kálmán Fejérváryval szemben azt bizonyítja, hogy az akták is lehetnek ellentmondók. Kossuth szájából hallotta, hogy Hentzi letérdelt előtte, maga Kossuth szót rája, hogy ne alázza így meg az uniformistát, Hentzit Kossuth az eskütétel után becsületszóra szabadonbocsátotta.

Kossuth Ferencz: Arról beszéljen a miniszter, mi jogon intézkedik a közös hadügyminiszter Magyarországon valamely szoborállítás dolgában? Ez alkotmányvétség.

Hentaller Lajos: Báró Fejérváry aktákra hivatkozott, de nem mondta meg, miféle aktákra.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Kossuthnak azt feleli, hogy a hadügyminiszter csak a király parancsát hajlja végre. Ha a szobrot áthelyeznék valami nyílt helyre, akkor talán értesíteni kellett volna a magyar kormányt. De a hadapródiskola kertje...

Polónyi Géza: A főváros földje.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: A katonai épületek terén a király intézkedik. A magyar kormány önértzetesen hozzájárult a rendelkezéshez. (Derűtség. Félkiáltások: Utólag!) Ha nem helyeselné, utólag sem járult volna hozzá. (Zaj.)

(Az Orley-javaslat.)

Elnök: Áttérünk a napirendre. Következik az indemnitás napirendre tüzésének kérdésében névszerinti szavazás Orley indítványára. Kezdi az O betű.

Öt perc szünet.

A szavazás eredménye: Igennel szavazott 201, nemmel 51, így 150 szótöbbséggel elfogadták Orley indítványát, mely az indemnitás napirendre tüzését a vita befejezése után való legközelebbi hétköznapra határozta.

Barabás és Ivánka indítványára ezután névszerinti szavazást kérnek, valamint a szavazásnak holnapra való halasztását.

Az elnök azt hiszi, hogy az indemnitással semmi összefüggésben sincs a Barabás és Ivánka indítványa s így indítványozza, hogy holnap a két névszerinti szavazáson kívül az indemnitást is tüzék ki napirendre.

Horánszky Nándor szerint Barabás és Ivánka indítványa is összefüggésben van az indemnitással, a vita hát nincs szavazással befejezve s holnapra ezért az indemnitást nem lehet napirendre tüzni.

Holló Lajos is ebben a nézetben van. Minden indítványt szavazással kell eldönteni a napirend megállapítása előtt.

Az elnök indítványára végül kimondják, hogy a holnap ülése csak a két szavazás lesz s az indemnitást holnapután kezdik tárgyalni.

KÜLFÖLD.

Anglia külpolitikája. Chamberlain angol gyarmatügyi miniszter Manchesterben nagyérdékű beszédet mondott.

Kifejtette, hogy Nagy-Britannia csak olyan területeket akar Kinában megszerezni, amelyek tengeri hatalmi állásának biztosítására szükségesek. Az Oroszországgal való megegyezés, ha lehetséges, kívánatos volna, de efféle egyezményeknél azt tapasztalta, hogy nem maradhatnak állandóan érvényben, ha nem áll mind a két félnek érdekében, hogy ragaszkodjanak hozzá, vagy ha a két fél egyike nem elég erős arra, hogy az egyezmény fenntartását kiereszkölje. Tényleg Nagy-Britannia jobb garanciát kíván a nyílt ajtó politikájának biztosítására, mint aminőt papírra vetett egyezmény nyújthat. Ilyen garancia azonban csak a nemzeteknek az az általános megállapodása lehet, hogy Kinában szabadelvű kereskedelmi politikát fognak követni.

Chamberlain örömet fejezte ki aféltől, hogy Nagy-Britannia viszonya Németországhoz és az Egyesült Államokhoz szorosabb és bensőbb lett, mint nemrég volt. Ennek a két országnak az érdekei azonosak Nagy-Britannia érdekeivel, de nincs szó formális szövetségi szerződésről, amire Nagy-Britanniának nincs is szüksége. Lehetségesnek tartja, hogy Nagy-Britannia állandó szövetség nélkül is általános megegyezésre jut Németországgal.

Mint Berlinből táviratozzák, valamennyi ottani esti lap elismerőleg nyilatkozik Chamberlain beszédéről. Mind megegyezik abban, hogy ez a beszéd nagyon előnyösen különbözik Chamberlain eddigi beszédeitől.

A „Nationalzeitung”, amely eddig Chamberlain valamennyi beszédét kedvezőtlenül fogadta, azt írja, hogy ez a legutóbbi beszéd kiválóan szakszerű, komoly és világos. A helyzetet áttekinthetően állítja elénk és a szituációnak nem egy kételyt oszlatja el. A beszéd ama részei, amelyek Németországra vonatkoznak, nagyban és egészben megközelítik az igazságot. A lap azonban kiemeli azt, hogy a Németország és Anglia közt fennálló differenciákat inkább Anglia okozta, mint Németország. Chamberlain magatartása nagyban hozzájárult e differenciák kiegyenlítéséhez. Valóban nagyon jó volna, ha e tekintetben változás állana be, hogy a két állam érdek-összeűtközésének kérdését kedvezően oldhassák meg.

Az osztrák helyzet.

(Távirati tudósítás.)

Az osztrák képviselőház mai ülésén gróf Thun miniszterelnök válaszul Spindler és Schönerer interpellációira, azután néhány indítvány letárgyalása után a Badeni vád alá helyezéséről szóló indítvány került tárgyalásra. Ebben a vitában beszélt Pacak, Heeger, Kathrein, a berekesztése után pedig Prade és Zalinger. Azután több helyreigazítás következett, amelyeknek során Wolf képviselő Daszinskival szemben kifejté, hogy a Csehországban indított gyűjtés nem az ő személyes céljaira, hanem az „Ostdeutsche Rundschau” számára való. Wolf becsületszavára kijelenti, hogy ezeket a gyűjtéseket egészen az ő tudta és akarata nélkül indították meg.

Daszynski Wolffal szemben hangsúlyozza, hogy Wolf személye részére gyűjtöttek. A Ház derűtsége mellett bemutat egy gyűjtőperselyt és felolvass egy felhívást, amelyben az áll, hogy Wolffnak adjanak kárpótlást a mandátuma gyakorlásából eredő veszteségeért.

Az erre következő névszerinti szavazásnál a vádindítványokat 193 szavazattal 174 ellenében elvetették.

A legközelebbi ülés kedden lesz.

Az urakháza e hónap huszonötödikén, pénteken, rendkívüli ülést tart, hogy ő felsége uralkodásának ötvenedik évfordulója alkalmából hódolatát kifejezésre juttassa. Másnap teljes ülés lesz, amelynek napirendjét írásban fogják közölni a Ház tagjaival.

A képviselőházban ma valamennyi klub elnökei tanácskozássra gyűltek össze avégből, hogy ő felsége uralkodási jubileumának ünneplése ügyében határozzanak. Határozatba ment, hogy e hónap 25-én díszülést fog a ház tartani, amelyen a képviselők díszruhában jelennek meg. Ezen az ülésen hódolatukat fejezik ki ő felsége iránt. Deczember másodikán nem lesz ülés. Ehelyett azonban a képviselőház testületileg elmegy ünnepi misére, amelyet az uralkodási jubileum alkalmából tartanak.

A közgazdasági bizottság mai ülésén báró Dupaui kereskedelmi miniszter a Japánnal kötött kereskedelmi szerződésnek a bizottsághoz történt utasítása alkalmából kifejtette, hogy e szerződés mielőbbi ratifikálása sűrűsben szükséges, hogy a keletázsiai fogyasztópiacnak azt a részét kivételünk számára biztosítsuk. A kivétel fejlesztése, amelyet joggal követeltek minden oldalról és amely iránt a miniszter nemcsak a legnagyobb rokonszenvvel viseltetik, hanem kész azt a leghatásosabb támogatásban is részesíteni, e szerződés sűrűs ratifikálását kívánja. A miniszter az osztrák ipar és osztrák kereskedelem nevében apellál a bizottsághoz, hogy intézze el mielőbb a szerződést.

A Dreyfus-pör revíziója.

(Távirati tudósítások.)

Jogász körökben azt hiszik, hogy Dreyfust legközelebb Párisba hozzák kihallgatás végett, mert teljességgel lehetetlen, hogy kihallgatását futárral vagy kábelrel közvetítsék. Azt hiszik, hogy a semmitűző határozata után már csak Dreyfus hazahozatala következhetik. A katonai körök azt hitték, hogy a semmitűzők azonnal be fogja szüntetni az eljárást, miután az őt volt hadügyminiszter becsületszavára újra kijelentette, hogy meg van győződve Dreyfus bűnösségéről. Ezek a körök megbotránkoznak a semmitűzők legujabb döntésén.

Páris, november 17.

Labori ügyvéd ma kapta meg az engedélyt, hogy Picquart-ral tanácskozzék. Valószínűleg délután fognak tanácskozni.

A Havas-ügynökség az ellenkező híreszteléssel szemben jelenti, hogy a semmitűzők a titkos ügyiratokat még nem kérte el a hadügyminisztériumtól.

Páris, november 17.

A „Liberté” értesülése szerint Mornard ügyvéd, Dreyfus védője, nemcsak a semmitűzők által kihallgatott összes tanuk vallomásaiba fog betekinteni, hanem késelem nélkül értesíteni fogják őt a vizsgálat további folyamánál is. Az őt hadügyminiszter vallomásának elolvasása után Mornard, Labori és Demange ügyvédek azon tanuk felől fognak tanácskozni, akiknek kihallgatását a védelem szükségesnek tartja.

Páris, november 17.

A „Siécle” állítólag fölhatalmazást kapott annak a kijelentésére, hogy a kormány a minisztertanácsban arra a meggyőződésre jutott, hogy a Picquart ellen megindított vizsgálat során több, nagyobb szabálytalanság fordult elő, aminthogy az érthetetlen bírósági határozatok is csak arra,

magyarázhatók, hogy Picquart fogságát lehetőleg meg akarják hosszabbítani. A hadügy-miniszter kénytelen volt vétő-jogával élni s a vizsgálatot ebben az ügyben elrendelni. Több lap megerősíti, hogy a kormánybiztos az esetben, ha Picquart-t haditörvényszék elé állítják, nem fogja kérni a nyilvánosság kizárását.

TÁVIRATOK.

Krieghammer új állása.

Bécs, november 17. Az itteni politikai, de főleg katonai köröket igen élénken foglalkoztatja a budapesti Hentz-szobor ügye. Katonai körökben már azt is tudják, hogy Krieghammer hadügy-miniszter „belefáradt” a kormányzasi teendőkhöz és nyugalmasabb állás után vágyakozik. Hir szerint már bevezetett dolog, hogy elhagyja a bécsi Am Hof-beli palotát és báró Appel helyébe katonai kormányzóknak és szerajevói hadtestparancsnoknak nevezik ki.

Vilmos császár utja.

Malta, november 17. A „Hohenzollern” yacht ma a német császári párral, a „Kela” kíséretében, elindult. Maltai tartózkodása alatt a császári pár a legszigorubb inkognitóban volt. A császárné tegnap délután partra szállt és meglátogatta a kormányzó palotáját La Valtában, ugyancsak más érdekes helyeket.

Berlin, november 17. Máltából jelentik a következőket: Minthogy a Földközi tenger déli részén a hőmérséklet annyira lehült, hogy a császárné közvetlen hazautazása egészségi szempontból kevésbé látszik aggasztónak, a császár, aki mielőbb szeretne visszatérni hazájába, egyenesen Polán keresztül utazik haza.

Syrakusa, november 17. A „Hohenzollern” yacht, amelyen a német császári pár utazik, ma délután ide érkezett és csak néhány óráig fog itt horgonyozni.

Faure — aranygyapjas.

Páris, november 17. Faure köztársasági elnöknek ma délután nyújtották át a neki adományozott aranygyapjas rendet a szokásos szertartás mellett, a minisztereknek, a spanyol nagykövetség személyzetének és a békebizottság spanyol tagjainak jelenlétében. A katonai tisztelgések után Montero Rios Faure elnök nyakába függesztette a rend láncját, mialatt külön szóbeli formulát használt; Faure elnök a szokásos formában válaszolt, melynek végén kifejezte köszönetét a spanyol regenskirálynak. Ezután Faure elnök Montero Riosnak és Wladimir nagyhercegnek, aki a keresztapjai tisztet viselte, megadta a testvéri csókot.

Fejedelmek tanácskozása.

Berlin, november 17. Vilmos császár és a badeni nagyherceg december elején, a birodalmi gyűlés összeülése előtt Münchenbe utazik, hogy Luitpold bajor régensherceggel tanácskozzék.

A párisi béketárgyalások.

Washington, november 17. A párisi békebizottság amerikai tagjait utasították, hogy a Karolina-szigetek egyikét szerezzék meg kábel-álmásnak és ajánljanak érte illő árt.

A karlisták ellen.

Madrid, november 17. Hivatalos körökben híre jár, hogy a kormány intézkedéseket tett mindennemű lázadás gyors elfojtására és hogy a katonai hatóságok utasítást kaptak a karlisták netáni zendülése esetére.

Forradalom San-Salvadorban.

Hamburg, november 17. A „Hamburger Börsenhalle” Santa-Anából e hónap 16-iki kellettel táviratot kapott, amely szerint 15-én San-Salvadorban forradalom ütött ki, amelynek lefolyása még ismeretlen.

Az olasz parlament elnöke.

Róma, november 17. A képviselőházban ma volt az elnökválasztás. 339 szavazat közül Zanardelli 190 szavazatot és de Andreis képviselő, akit a milánói törvényszék annak idején elítélt, 18 szavazatot kapott, 128 szavazólap üres volt, 3 szavazat megoszlott.

A legnagyobb angol hadihajó.

Portsmouth, november 17. A legnagyobb angol hadihajót a „Formidable”-t, ma becsátották vízre. A hajó keresztelését Lady Hicks-Beach a kincstári kancellár neje végezte. A meghívott vendégek részére fentartott tribünt egymásba fonódó angol és amerikai lobogók díszítették. A „Formidable” deplacemantja 15.000 tonna és gyorsasága 15 tengeri mérföld.

HIREK.

Hódolat a király előtt.

(A főváros küldöttségének tisztelgése.)

A főváros törvényhatóságának küldöttsége ma délelőtt adta át ő felségének a főváros hódoló feliratát. A mult heti közgyűlés határozta ezt el Pest, Buda és Ó-Buda egyesítésének huszonöt éves jubileuma örömeire.

A király szívesen fogadta a törvényhatóság képviselőit és szívesen üdvözlét küldötte a főváros közönségének.

A küldöttség tagjai voltak Márkus József főpolgármester vezetés alatt: Halmos János polgármester, Rózsavölgyi Gyula alpolgármester, Rényi Dezső főjegyző, Sipőcz László árvaszéki elnök, Tolnai Lajos, Ludvig János, Hűvös József, Heltai Ferencz, Glück Frigyes, Láng Lajos, Ráth Péter, Országh Sándor, Rupp Zsigmond, Scheich Károly, Schweiger Márton, Gombár Tivadar, Tatay Adolf, Hüttl Tivadar, Freyberger Pál, Benedek Sándor, Goldberger Samu, Mezei Mór, Tenczer Pál, Bálint Sándor, Hindy Kálmán, Ludvig Gyula, Mérő János, Herczog Péter, Weinszeisz Lajos, Tóth László, Hudetz János, Dózsa Kálmán, Mauthner Ödön, Schwarcz Simon, Örléy Lajos, Medrey Zsigmond.

(A felirat.)

A felirat a Corvin-codexek mintájára készült aranyszelenczébe van foglalva. A szelenczét a főváros czimere ékesíti, s ez alatt két évszám: 1873—1898.

A felirat pergamenre van írva s a következőképen szól:

Felségás császár és apostoli király!

Legkegyelmesebb urunk!

Huszonöt éve, hogy az 1872: XXXVI. törvényczikk alapján Buda és Pest szabad királyi fővárosok, valamint Ó-Buda mezőváros és a Margitsziget Budapest főváros név alatt egy törvényhatósággá egyesültek. Az országgyűlésnek felséged által szentesített elhatározása új korszakot nyitott meg a székes főváros életében: az ujjaszűletésnek korszakát. S amidőn ma, e korszaknak negyedszázados határán visszpillantást vetünk az egyesítés óta lelet huszonöt esztendő lázas munkájára s az annak nyomán létrejött alkotások hosszú sorozatára: szívünk hálás érzései önkéntelenül felséged fölött személye felé szállanak, felséged feje, aki az egész nemzetnek régen táplált osztatlan kívánságát megvalósítva, az egyesített fővárost megalkotta.

Mint nemzetünk annyi hő vágyának teljesítését, úgy fővárosunk egyesítését is első sorban felségednek köszönjük. Amit az 1848-iki törvények az ország fővárosáról törvénybe iktattak, az felségednek királyi elhatározásával vált valósággá, szebben és ragyogóbban, mint azt az elődök legmerészebb álmaikban képzeltek. A három igénytelen kis városból felségednek áldásos uralkodása hatalmas arányokban fejlődő nagyvárost teremtett, melynek minden nagy alkotása, minden nagy utja, kőpartja, kőpartok közé szorított Dunája hatalmas hidjaival, mind felségednek törvénybe iktatott atyai gondoskodását és a nemzet áldozatkészségét hirdeti nekünk és fogja hirdetni majdan a jövő nemzedéknek is. Felségednek fejedelmi szavára tűnik el a Gellérthegy erdője és hullanak le a várfalak, hogy helyet engedjenek a királyi székváros új királyi palotájának, mely újraéleszti Mátyás király korának mesés dicsőségét.

Engedje meg azért felséged, hogy egyesített székes fővárosunk fennállásának huszonötödik év-

fordulója alkalmából letegyük örök hálánk adóját felséged legmagasabb trónjának számolyára, engedje meg felséged, hogy ez alkalommal is megújítsuk soha meg nem tántorodó királyhűségünk szent fogadalmát és hogy szívünk mélyéből kifejezést adjunk alattvalói ragaszkodásunk és hódolatunk változhatatlan érzelmeinek.

Esdve kérjük az egek Urát, óyja meg felségedet és tartsa meg felségednek drága életét hosszú időn keresztül hazánk, nemzetünk és székes fővárosunk javára és boldogságára. Kik egyébiránt a legmélyebb alattvalói hódolattal maradtunk császári és apostoli királyi felségednek Budapestben, a székes főváros törvényhatósági bizottságának 1898. évi november kilencedikén tartott közgyűléséből legalázatosabb szolgálai:

Budapest székes főváros közönsége.

Halmos János s. k. Márkus József s. k.
polgármester. főpolgármester.

Rényi Dezső s. k.
főjegyző.

(A főpolgármester beszéde.)

Ő felsége az általános kihallgatás után fogadta a küldöttséget. A főváros nevében Márkus József főpolgármester a következőkéj mondta:

Felséges császár és apostoli király!

Legkegyelmesebb urunk!

Huszonöt éve, hogy az 1872: XXXVI. törvényczikk alapján Buda és Pest szabad királyi fővárosok, valamint Ó-Buda mezőváros és a Margitsziget Budapest főváros név alatt egy törvényhatósággá egyesültek. Az országgyűlésnek felséged által szentesített elhatározása a székes főváros életében egy sebb, dicsőbb korszaknak veté meg szilárd alapjait, az ujjaszűletés, az erőteljes fejlődés korszakának. Am az ujjaszűletés nem következett be nehéz küzdelmek és áldozatok nélkül, amelyeknek terhe annál nagyobb súlylyal nehezedett reánk, mert hogy Budapestet az ország méltó központjává, felségednek méltó székhelyévé avattuk, nem csak a természetes fejlődés nyomán fömerülő szükségletek és követelmények kielégítéséről, hanem egyuttal egy hosszú mult mulasztásainak gyors pótlásáról is kellett gondoskodnunk. A nemzetnek és a székes főváros polgárságának együttes áldozatkészsége és hazafias lelkesedése leküzdé a nehézségeket és ma, az egyesítés óta lelet negyedszázados határán önérttel, megnyugvással és a jövőbe vetett hittel és bizalommal mutathatunk a teljesített munkára ég annak eredményeire. De amidőn azt tesszük, tekintetünk önkéntelenül felséged legmagasabb személye felé fordul, felséged felé, kinek uralkodói bölcsesége és székes fővárosunk iránt állandóan tanusított meleg érdeklődése, atyai gondoskodása és fejedelmi támogatása tette egyedül lehetővé azt, hogy törekvéseinket siker koronázza. Engedje meg azért felséged, hogy az új Budapest megalapításának negyedszázados fordulója alkalmából lerakjuk örök hálánk, változhatatlan hűségünk és ragaszkodásunk adóját felséged trónjának számolyára — alattvalói hódolattal kérve felségedet, hogy székes fővárosunkat királyi kegyelmében, amelyre mindenkor érdemesek kívánunk lenni, a jövőben is megtartani méltóztassék.

Éljen a király!

(A király válasza.)

A főpolgármester beszéde után a küldöttség perczekig éltette a királyt. S ő felsége a tetszés-zaj lecsillapodása után a következőket mondotta:

„Örömmel fogadom önöket, mint szeretett magyar székes fővárosom közönségének küldöttjeit, mert ez az időpont, melyben szívesen vett hódolátukat előttem bemutatják, székes fővárosom történetének olyan határköve, amelytől önökkel együtt nemcsak megelégedéssel tekinthetek vissza az elmúlt negyedszázados munkában serény, eredményekben gazdag éveire, hanem megnyugvással nézhetek a távoli jövőbe is, mert eddigi munkálkodásukban biztos zálogát látom e város fölvirágzásának.

Mai székes fővárosom alkotórészét képező három városnak egyesítése meghozta üdvös gyümölcsseit. Az anyagi és szellemi erők egyesüléséből kihajtott az az életerős sarj, melyet önök vannak hivatva ápolni, az eddiginél is nagyobb növelni.

Magyar kormányainak és a törvényhozásnak gondoskodása újabb meg újabb kapcsolatokkal fűzték és fűzik egygyé a Duna két partját; a városrészeknek ekként mind közvetlenebb érintkezése az egyesülésben nyilvánuló előnyöket csak fokozni és biztosítani hivatnak.

Az eddig elért eredmények nyomán hiszem és reményilem, hogy egyetértő é

tékés munkálkodásuknak jövőben is meglesz a kellő sikere; hiszem és óhajtom, hogy székes fővárosom minden részeire kiterjedő bellerjes fejlesztés útján a főváros felvirulása állandó lesz. Erre irányított üdvös munkálkodásukra a gondviselés áldását kérem, — küldőiknek pedig vigyék meg szíves üdvözlémet.

A beszéd után hosszasan éljeneztek, miközben a király megnezte a felirat tokját, amely látólag nagyon megnyerte a tetszését.

Lapunk mai száma 16 oldal.

— A király Budapesten. A király ma reggel hatodfél órakor Bécsből Budapestre érkezett. Délelőtt tíz órakor általános kihallgatás volt, ezt megelőzőleg báró Bánffy Dezso minisztereinköt fogadta ő felsége. Azután általános kihallgatást adott a király. Audiencián voltak:

Herczeg Windischgrätz József lovassági tábornok, az arciére-testőrség kapitánya, Bubics Zsigmond püspök, gróf Teleki Géza, gróf Széchenyi Tivadar és báró Máriássy János altábornagy titkos tanácsos, gróf Széchenyi Manó, az új államtitkár, gróf Berchtold Richard és Barcsay József főrendiházi tagok, gróf Batthyány Tivadar és Szentiványi Zoltán országgyűlési képviselők és Borovicskény Gyula őrnagy kamarás, Cojeticariu Manó, Düringer Ferenc és lovag Wuich Miklós vezérőrnagy, Colard Herman, Fűspök József, Halhuber Tivadar, Hofbauer István, Köhler Venczel, Kivisch Ot, tokár, Pototschnigg János, Perathoner János, Skrinjár Máttyás és lovag Czigler Alfréd ezredesbáró Gissel Vladimir alezredes katonai attaché Szelestey Károly, Kogutowicz Károly, Kerner Miklós, Lunda Ede és Nikits János alezredes, Pot-Pál sorhajókapitány, Bartholomeides János esperes, Chalupka Mórca a katonai iroda titkára, gróf D'Almeida Pál, Fischer Miklós gimnáziumi igazgató, Kenessey Miklós főszolgabíró, báró Seckendorf Egon és mások. Együttesen fogadta a király a pozsonyi izraelita hitközség előjáróit: Wolf Joelt, Gestetner Lázárt és Herczföld Ignácot és végül a főváros tisztelgő küldöttségét.

Délután a király kíséretével együtt elutazott Gödöllőre.

Gizella főhercegnő holnap Gödöllőre érkezik. Hosszabb ideig ott is marad.

— Személyi hír. József főherceg ma gyermek-látogatására Kisjenőre érkezett.

— A szerb miniszterelnök Budapesten. Gyorgyevics Vladán szerb miniszterelnök ma délután Budapesten volt. Külföldi tanulmányútjából utazik haza és ma déltől estig megnézte a főváros nevezetességeit. A szerb főkonzul kalauzolta.

— A királyné emléke. Szombaton, november tizenkilencedikén csöndes misét tartanak Erzsébet királyné lelkiüdvéért a budavári Mátyástemplomban. Ez a megemlékezés nemcsak a holt királyné alakját fogja elénk varázsolni, hanem a régmúlt, boldogabb időről is regél tündérmeséket. Dr. Nemes Antal, a misemondó plébános ugyanis azt az ezüstbrokát ruhát fogja erre az alkalomra fölvenni, amely a boldogult királyné menyasszonyi ruhájából készült. És ez a ruha a szebbnél-szebb emlékek egész raját kelti föl bennünk. Mikor a világszép bajor hercegisasszonyt oltárhoz vezette a délczeg, uralkodónak született király. Mikor a felséges asszony szerelmet vallott a magyar nemzetnek. Mikor agyulövések adták hírül az ujjongó országnak, hogy megszületett a királyfi... Elmult időknek régi emlékei egymást üzik a magyar szívből és magyar lélekben e megszentelt ruha láttára, de a kedves emlékek könyörtelenül szakítja végét a halotti mise.

— Ellenzéki lakoma. A budapesti függetlenségi és 48-as polgárok köre ma este saját helyiségeiben az ellenzéki képviselők tiszteletére lakomát rendezett, melyen több mint kétszáz vendég jelent meg. Az asztalfőn Szentiványi Árpád, Som-sich Pál, Bogyay Máté, Sággy Gyula, Jagics Péter, Szluha István, Holló Lajos, Iránka Oszkár, Barabás Béla, Blaskovich Ferenc, Biró Lajos, Meszlény Lajos, Visontai Soma, Lakatos Miklós, Lázár Árpád, Lukáts Gyula, Makkfalvy Géza, Wittmann János, Bernáth István és később Kossuth Ferenc is helyet foglalt. A vendégeket a kör nevében dr. Molnár Jenő ügyvéd üdvözölte és buzdította őket

a további harcban, melyben az ellenzéki polgárok áldása kíséri őket. — Az üdvözlést Szentiványi Árpád köszönte meg és a maga részéről a független érzelmi polgárokat éllette. Dr. Fényffy Kálmán a parlamenti ellenzékét éllette. Dr. Sik Sándor a nemzeti pártot és annak alelnökét, Szentiványi Árpádot köszöntötte fel. Holló Lajos is a nemzeti pártot, a harcban hű fegyvertársukat ünnepelte. Lukáts Gyula, Iránka Oszkár, Lakatos Miklós a független érzelmi polgárságot, Blaskovich Ferenc, Lakatos Miklóst, Holló Lajos Kossuth Ferenczet, Kossuth Ferenc a függetlenségre törekvő eszmék megvalósítására üritette poharát. Nagy derűséggel keltett Meszlény Lajos humoros pohárköszöntője a diszpolgárokra. Beszéltek még Makkfalvy Géza (a hölgyekre) Bernáth Béla, dr. Szappanos Géza és mások. A lakoma éjfélig tartott és mindvégig igen lelkes hangulatu volt.

— Hartenau grófnő Szófiában. Battenberg Sándor, Bulgária volt fejedelmének özvegye ma Szófiába érkezett. Férje halálának évfordulóját gyászolja, azért tölt néhány napot most a fejedelmi székvárosban. Holnap lesz a szlivniczai csata emlékünnepe is, jól esik az emlékezők között gondolnia arra a nagy hősré, aki neki azután a férje lett, Ferdinand fejedelem nagyon tapintatos volt az özvegy iránt — tegnap elutazott Filippopoliszba.

— Baross Gábor szobra. Baross Gábor szobrára a vasárnapi leleplezésnél a székes főváros tanácsa diszes babérkoszorút helyez. A majdnem másfélméter átmérőjű koszorút két széles selyemszalag díszíti, amelyen a következő felírás olvasható:

„Budapest székes főváros” —
„Néhai diszpolgárának.”

— Osztrák tisztek Oroszországban. A 26-ik számú, Mihály orosz nagyherceg nevét viselő osztrák-magyar gyalogezred küldöttsége ma utazott Bécsből Pétervárra, hogy a fenséges ezredtulajdonosnak ötven esztendő katonai szolgálati jubileumán az ezred üdvözlését átadja. A küldöttség tagjai: Schweitzer Ede lovag ezredparancsnok, Karnold Zdenko százados és Peyr József főhadnagy, akiket a csár fogad, ha Livádiából visszatér Pétervárra.

— Dobpergés az Andrássy-uton. Kisdíákok dobpergése vonta magára az Andrássy-uti járókelők figyelmét. A kilenczedik kerületi polgári iskolának vagy négyszáz növendéke vonult ki lobogó alatt, dobszó mellett a városligetbe. Aki ezt az ártatlan kis komédiát látta, aligha sejtette, hogy ez a művészi oktatás kérdésével függ össze. Pedig így van. Mert a doboló kisdíákok a miniszter rendeletéből mentek ki a műcsarnokba. Wlassics miniszter tudvalevőleg kiadta rendeletben, hogy az iskolák fordítsanak kellő gondot a fiatal-ság művészi érzékének fejlesztésére. A miniszter intézkedését a sajtó egyhanguan helyeselte. De, hogy miért kelljen a fiúknak dobszó mellett kivonulniok a városligetbe, azt nem tudjuk. A dobolás talán csak nem fejleszti a gyerekek művészi érzékét? Épen az iskolának volna hivatása az, hogy a tanulók figyelmét ráterelje az élet komoly feladataira és már korán leszoktassa őket minden parádézó hajlamról. Vagy pedig a katonai szellemet akarják minden áron a csemetékbe beoltani? Lombroso egy nagyérdékű esszayban amúgy is az iskolát teszi felelőssé azért, hogy a polgári hatalommal szemben annyira elharapódzott a militarizmus. Az iskolákban — ugymond — meghamisítva adják elő a történelmet, a katonai erények kiszínezésére fektetik a fősúlyt, ahelyett, hogy a mult idők nagy gondolkozóit és igazi állambölcséit méltatnák első sorban. Szívesen látjuk, ha iskoláink mentől sürűbben keresik föl a muzeumokat és tárlatokat, de tegyék ezt mentől kevesebb parádézással.

— A mély gyász. A királyné halála miatt elrendelt mély gyász tegnap elmúlt. Tegnap volt hatvan napja, hogy a katonazene elhallgatott és a hivatalos lap közölte a legfelsőbb parancsot a legmélyebb gyászra. A tábornokok szolgálati öve és a fényes arany kardbajt fekete fátyol alá rejtőzött és az összes katonatiszt, az udvar összes tisztise-

lője fekete karszallagot tett. Most vége a szomorúság e szembetűnő kifejezéseinek. A mai diszűrséget harsogó zene kísérté föl a várba s csak a karszalag marad még meg a tisztelnél hatvan napig. Azután az se lesz. Csak az emlékezés szövetneke világít a királyné képe fölött.

— A főerdész ur kívánsága. Szörnyen kedves hang járhatja az egri érseki aulában, a jubileum öröme. Legalább erre vall Deák Ferencz hajdani barátja főerdészének nyilatkozata, amely az érseki liceumi nyomda tulajdonában és érseki protekcióval megjelenő „Egri Híradó”-ban látott napvilágot. A bájos kis nyilatkozat (amely valami erdőpusztulásról szól) így hangzik:

Tekintetes szerkesztő úr!

Pusztul a tárkányi erdő! s ha a megyebizottsági tagok választása még tovább tartott volna — azt írja az „Egri Ujság” — nem marad a tárkányi erdőben fa. — Legyen nyugodt az „Egri Ujság,” maradt még a tárkányi erdőben annyi fa, hogy ha minden csak nagyobb fára isegye egy kormányparti recipiált polgártára akasztaná fel magát, még mindig maradna annyi függelék nélkül, hogy jó néhány éven át szabadon özőnlhetnének be Galicziából az „Egri Ujság” hívei, hogy majd a tárkányi erdő faín keressenek megváltást abbéli siralmukra, hogy a megyebizottsági tagválasztáson elbuktak.

Felső-Tárkány, 1898. november 11.

Gesztes Lajos.

— A tékozló flu. Megirtuk nemrégiben, hogy Gurkó orosz tábornok egy elzúllott fa rablőgyilkossági kísérletet követett el Monacóban Polovrsov orosz tábornok ellen s hogy Párisban nyomban megérkezése után letartóztatták. Ma igen szomorú hír jött felőle: a rossz utra tévedt fiatal ember börtönében meghalt. Gurkó Miklós hadnagy volt a haditengerészetenél. Kicsapongó természetű, túlságosan jókedvű ember volt és rengeteg sok pénzt tékozlott el életében. Nagyon sokat hánykódott a világban, míg a monacói merényletet elkövette. Néhány nappal ezelőtt, elfogatásának hírére tette közzé az orosz hadsereg hivatalos lapja, hogy a hadsereg kötelékéből kizárják. Tegnapelőtt bátyja is meglátogatta. A testvérek találkozására megindító volt. Alighogy elhagyta Miklóst a bátyja, a rab rosszul lett és összerogyott. Nyomban hívtak orvosokat, akik megvizsgálták és különböző orvosságokat rendeltek neki, de hiába. Nem lehetett megmenteni. Azt hitték kezdetben, hogy a bátyja mérgezte meg, hogy megmentsék őt és a családot a szegénytől, az orvosok azonban nem tudtak mérgezést megállapítani. A „Figaro” szerint Gurkó már régebben beteges volt és többféle idegbajjal is megverte a természet. Mikor bátyja találkozására után rosszul lett, papot hívatott és fölvette a halotti szentséget. Nemsokára meg is halt.

— Egy orvosnövendék halála. Gonsory Béla, a sebészeti klinika egyik növendéke, tegnap a kórteremben hirtelen rosszul lett s ma délben meghalt. Halála okát nem tudják s emiatt holnap fel is boncolják.

— Magyar lovak Romániában. Temesvárról táviratozza tudósítónk: Romanov ezredes vezetésével ma román katonai bizottság érkezett ide. A bizottság küldetése az, hogy a román lovaság számára kétezer lovat vásároljon.

— Letartóztatott plébános. Aradról táviratozók: Lengyel Sándor nagyhalmági főszolgabíró följelentésére Zsurzsócsi román plébánost, aki a megyebizottsági választásoknál a tulzókért vehemenssen korteskedett és a vármegyét gyalázta, az anyakönyvek több száz risis meg hamisított árt letartóztatották. Beviszik az aradi ügyészség fogházába.

— A letartóztatott gróf. A szélhámos gróf Koritovszky, aki tegnap óta a főkapitányság börtönében ül, nagyon el van keseredve, mert rabkosztot adnak neki, pénze pedig nincs, hogy jobb élelmézést kapjon. Keserű helyzetében ügyvédje tíz forinttal segítette ki. Gróf Koritovszkyt azonban jobban bánja az, hogy grófi koronáját a szegény lengyel lovagi méltóságra akarják leszállítani. A lapok is egybehangzón lovnaknak deklarálják a

szélhámós grófit, aki pedig egyedül ehhez a címhez jutott becsületos uton. Ezelőtt négy évvel ugyanis egy Koritovszky nevű lengyel lovag kérelmére a király a következő legfelsőbb kéziratral erősítette meg a Koritovszkyak grófi méltóságát:

„... bejehet das Reich den österreichischen Grafsstand zu prävaliren.“

(... joga van az osztrák grófi rang használatára.)

— **Kézfogó.** Nikolics Erzsébet bárónét, báró Nikolics Fedor valóságos belső titkos tanácsos főrendiházi tag leányát, Bécsben eljegyezte gróf Hardegg Jenő dragonos-főhadnagy.

— **Felrobbant bányalég.** Veszedelmes bányalégrobbanás volt ma este félhat órakor a Resicza mellett levő kőszénbányában. Százhusz munkás dolgozott egy tárnában, mikor ott a felgyúlt bányalég, mely valószínűleg egy nyitrafelédett lámpa lángjától fogott szikrát, hatalmas dördüléssel felrobbant. A tárnában dolgozó munkások közül kilenczen sérültek meg. Ezek többnyire súlyos égési sebeket szenvedtek. Csakis az új szerkezetű szelölőtű gépek köszönhető, hogy a robbanásnak nem estek áldozatul a tárnában dolgozó összes munkások.

— **A falu réme.** Mice János, felsőireghi ácsmesternek — mint pécsi levelezőnk írja — kevés volt a dolga és hogy valami munkára tegyen szert, rábeszélte Pintér Pálné Somosi Julit, hogy esetről-estére egy-egy házat felgyújtson. A derek ácsmester így munkához jutott, de Pintérnének is becsületesen megfizette a fáradságát. Adott neki minden gyújtogatásért osztrák értékű tíz forintokat. Ötven forintot keresett így az asszony, mert a nyár folyamán Nagy-Szokoliban és Felső-Iregben ötrendbeli gyújtogatást követett el s ezáltal huszonkét gazdát károsított meg és több mint három ezer forintnyi kárt okozott. Pintérné a nénye és sógor-nője is segítette rettenetes munkájában. Most a három gyújtogató asszony az ácsmesterrel együtt a börtönben ül.

— **Valódi Jaeger tanár-féle normál-alsóruhákat** (Benger gyártmánya), kötött és szövött gyanjúrukat ajánl **Hejek Adolf Szervita-tér „a vadászudvar”**.

Napirend.

Naptár: Péntek, november 13. — **Római katolikus:** Odó apát. — **Protestáns:** **Ötöd.** — **Görög-orosz:** (november 6.) Pál püspök. **Zsidó:** Kislev 4. — **Nap két 6 óra 53 perczkor reggel, nyugszik: délután 4 óra 5 perczkor.** — **Hold két délelőtt 11 óra 8 perczkor, nyugszik este 8 óra 43 perczkor.**

A miniszterelnök fogad délután 4—5-ig.
A horvát miniszter fogad délelőtt 8—10 óráig.
A főváros pénzügyi és gazdasági bizottságának ülése délelőtt 10 órakor a régi városban.
Nemzeti muzeum: Régiségára, nyitva délelőtt **A mezőgazdasági muzeum a városligeti Széchenyi-szigeten nyitva délelőtt 10—1-ig, délután 3—5-ig.**
A „Hódoló díszfelvonulás”, Eisenhut Ferencz öriási körképe Városliget, Andrássy-ut végén. Műható reggel 9-től este 1/25 óráig. Belépő díj 50 kr. Gyermekjegy 30 krajczár.

Heine és Dumas orvosa.

Párisból jelentik, hogy dr. Gruby Dávid orvos, aki 50 esztendeig praktizált a francia fővárosban, tegnapelőtt kilenczvenéves korában meghalt. Gruby mint különöz volt ismeretes abban a körben, amelyben megfordult s mint Chopin, az ifjabb Dumas és Heine egykori orvosa nagy tiszteletnek örvendett. Gruby magyar ember volt és természetes gyógymódja révén „grand médecin” hírében állott Párisban. Rendes szokása volt a praxisban, hogy az előbbi orvostól rendelt gyógyszereket megsemmisítette s a régi receptjét is tűzbe dobta. Ettől a szokásától semmi körülmények közt sem tért el. Egy ízben Viktória angol királynőhöz hívták. Gruby kihallgatta illusztris páciensét és nonchalance-szal jelentette ki:

— Felséged sokat eszik.

Gambetta is több ízben vette igénybe doktorunk tudományát. Az orvos megjegyzése szerint a híres államférfi páciensnek is igen türelmetlen és haragos természetű volt. Sarah Bernhard egyszer beteg volt és Grubyt hívatta magához. Gruby megvizsgálta és azt rendelte neki, hogy délnyugati irányban fekre töltsze az éjszakát, egy másik színezőnek kék- és fehérésikos tapétát rendelt.

Mind a két „beteg” meggyógyult. Utolsó híres páciense az ifjabb Dumas volt, aki gyermekmódra bizott benne. Őt is különösen gyógyítással Valami furesa betegségét akart magába diktálni Dumas és Gruby a következő receptjét adta neki.

— Sétáljon minden nap kétezer lépés keletre, kétezer nyugatra, háromezret északra és kétezerkilencszázegetyvenegyet délre. Dumas, noha nem értette a különös orvosság célját, két napig szót fogadott az orvosnak, de Gruby már a harmadik napon kijelentette, hogy elégedellen az eredményvel.

— Őn rossz színben van, édesem, ugy látom, ma nem tett elég hosszú sötét délnék.

— Valóban, meglehet, hogy igaza van — felelte Dumas és megígérte, hogy a jövőben pontosabb lesz.

Néhány hét óta tartotta már ezt a kurát a páciens, mikor nekibátorodott és megkérdezte a célját.

— A különös kura célja igen egyszerű. Azt akarom, hogy a lépések számlálása foglalja le a figyelmét és ne gondolkozzék mindig újabb terveken.

— Ah, doktor, akkor én tuljártam az ön eszén. Már régen megjelöltem azt a pontot, ameddig mennem kell s így nyugodtan elmélyedhetek gondolataimba, anélkül, hogy megszegném az ön orvosi parancsát.

Legszívesebben Heine-ről beszélt Gruby. Chamberl zeneművész mutatta őt be Heine-nak 1852-ben. A költő, akinek feje fölött akkor ragyogott legfényesebben a dicsőség glóriája, nagyon megkedvelte a magyar orvost. Épen a „Deutschland” című „téli regén” dolgozott Heine. Gruby minden fejezetet kéziratban elolvasott és folyton intette a költőt, hogy ne dolgozzék olyan sokat. Grubyt aztán másfelé vetette sorsa s mikor újból találkozott Heine-vel, a költő akkor már a betegágyon gyötörődött. Ekkor szerette meg csak igazán a nagy szenvedőt. Gruby részt vett a szabadságharcban is, s mint Kossuth barátja, vele együtt hagyta el az országot. A pesti professzorság helyett Bécsben vállalt katedrát, itt azonban nem maradt soká. Valami marakodás miatt 1851-ben Párisba utazott és ott telepedett le. Gruby mindhalálig büszke volt arra, hogy magyar. Gyűlölte az osztrákokat s csak Erzsébet királynéért rajongott. Halála nagy részvétet kellett ismerősei körében és temetése nagy pompával ment végbe.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* **Bianchi mint Ofélla.** Az Operaház tele nőző-terén a közönség ma este ismét a Bianchi igézete alatt állott. A művész nő Oféliát énekelte a „Hamlet”-ben. Thomas nem egyforma értékű zenét írt a „Hamlet”-öt felvonásához. Mikor ez a dalmű készült, épen tíz év mult el Gounod „Faust”-jának bemutatása óta és még több évtized választotta el Auber és Halévy műveitől. Ezzel azt akarjuk mondani, hogy akkor, midőn Thomas megénekelte a dán királyi történetét, egy álméleti körszak volt. Már nem divat úgy, mint egykor, a régi dallam-varázs és a francia zeneköltőket iskezdte fészélyezni az olasz módor, a hosszú időn át Pesaro felől fújdogált szellők édessege. Thomas a „Hamlet”-ben itt is ott is eltért a melodistáktól, de anélkül, hogy az új szavaltati, vagy mondjuk általánosságban az új drámai stílen már uralkodni tudott volna. Ma más-ként írta volna meg a „Hamlet” monológját, más-ként a színjátzó jelenetét, amelynek záradékában Thomas drámai erőtlensége a legvilágosabban mutatkozik. Ami ebben a dalműben színpadiasan üres elem, ezt a Bianchi művészete színté ki tudja tölteni és át tudja szellemíteni, és ami benne előkelően érzelmes és költői elem, azt Bianchi ellátja művészetének minden zománczával. A külső megjelenése is nagyon hangulatos és játéka is csupa egyszerű, közvetlen tónus. Beck Hamletje szépen fejlődik. Idővel szorgalmas énekes bizonyára mélyebben fog kutálni a szerep érdekes részleteiben; kisebb fizikai erőlkifejtéssel fog énekelni és alakításának több benső erőt és változatosabb

szint fog adni. Hamletje ma még növésben van, kibontakozását rokonszenvenvel kísérjük. Hilgermann Laurának a királyné szerepe mélyen fekszik. Claudjást Ney énekelte az ő csodaszép, meleg hangjával, amely a művészek drámailag halavány egyéniségére is kiengesztelő fényt vet. A holt király szolamát Kornaytól hallottuk, zeneileg szabatos előadásban. A tavaszi ünnepség jelenete — azzal az illatos zenével — rég okozott annyi gyönyörűséget, mint ma este. Bianchi itt tiszta verőfönnnyel és elragadó gyöngédséggel énekel és harmatos frisseséget hozott a színpadra Balogh Szidi, ez a finom táncművész, aki a nehéz szólót meglepő tudással és poetikus kifejezéssel lejtette el. Mellette a Carbone ügyessége öltött szembe. A zenekart Mader Raoul vezette igen jó érzékkel. m. g.

* **Operaház.** A magyar királyi Operaházban legközelebb két reprise lesz. Az egyik Liszt „Szent Erzsébet legendája”, mely legutóljára 1894-ben került színre és melyet szombaton fognak előadni. A másik Erkel Ferencz „Bánk bán”-ja, mely 1896 óta, amidőn teljesen új kiállítással és felszereléssel adták elő, nem volt a színpadon. Ezen az előadásban, vasárnap, Melinda szerepét P. Bianchi Bianka asszony énekl; a dalmű különben részben új szereposztással kerül színre, így a czímszerepet Arányi énekl először.

* **Mimóza nem jön.** Miss Mary Halton, a legújabb és legeragadóbb Mimóza, akinek pénteken és szombaton kellett volna a Magyar Színházban vendégszerepelnie, közbejött megbetegedése miatt egyelőre nem jön Budapestre. Beöthy László, a Magyar Színház igazgatója felutazott a művész-nőhöz Bécsbe, ahol a Carl-színháznál van hosszabb ideig tartó vendégszereplésre szerződötve. Az elmaradt „Gésák” előadások jegyei érvényesek maradnak a „Garasos kisasszony”-hoz is, akinek szerepét a megváltozott műsor szerint pénteken, szombaton és vasárnap L. Komáromy Mariska fogja játszani.

* **Lehmann Lili Amerikában.** A világhírű énekesnő, aki most Berlinben hangversenyez, legközelebb Amerikába utazik.

FŐVÁROS.

(A „folytatolagos” közgyűlés.) A köztörvényhatóság tegnap megnyitott közgyűlése ma záródott be sokkal kevesebb zajjal és érdeklődéssel, mint aminővel a megnyitás történt. Akadt volna ugyan érdekes thema elég, mert tegnap az ötven tárgy közül csak egyetlenegygyel, a diszpólgársággal végeztek, de ma kerületi érdek nem forgott koczán s ötdrészbe sem jött be a bizottságnak. Otthon maradtak még a sasok is, babérjaikon pihenni. A napirend egyik főtárgya a vízvezeteki hálózat építjének, Knuth Károly vállalkozó ügye volt. Hónapokon keresztül sürgették, hogy munkáját fejezze be, a felszólításnak azonban nem igen volt foganatja, végre is maga a főváros csináltatta meg, ami kellett — természetesen Knuth Károly számlájára. Ez nem tetszett Knuth Károlynak, főlebbezett a tanács intézkedése ellen, a közgyűlés azonban elutasította a felebbezést. Helybenhagyta a köztörvényhatóság a tanácsnak a lipótmezei villamos vasút ügyében hozott határozatát is, amely a vasutlársasagot a már megkezdett építkezés beszüntetésére kötelezi. A Mátyás-templom környékének rendezése következett, amire még kétszázhuszonnégyezer forint kellene. Báró Lipthay Béla indítványára azonban visszaadták az ügyet a közmunkák tanácsának.

Egy kis epilógus következett ezután a tegnapi zajongáshoz. Dr. Kovács Páltól tegnap megvonták a szót, mert a nagy lármában úgy hallotta az elnök, hogy ő kiabálja azt, hogy csalók, svindlerék!

Dr. Kovács Pál most kijelenti, hogy ezeket a szavakat nem mondta s kéri a főpolgármestert, hogy vissza vonja ő is a megrovást.

Az **elnök** kijelenti, hogy az inkriminált kifejezést nem hallotta, de többen közölték vele, hogy Kovács így mondotta. Ő, mint elnök, a szó

megvonását föltételelesen mondta ki. Az adott fölvilágosítás után kijelenti, hogyha Kovács tegnap mondotta volna ezt a nyilatkozatot, ő azonnal megadta volna a jogot a továbbszólásra.

Kovács Pállal azonban más baj is történt.

Sándor Pál azt hiáltotta neki tegnap, hogy hazudik. Ennélfogva kéri az elnököt, hogy utólagosan utasítsa rendre Sándor bizottsági tagot.

— Nem hallottam a nagy zajban ezt a kifejezést sem. Most utólag rendreutasítom Sándor Pál bizottsági tag urat.

Ezután Schreyer Jakab emelkedik fel a helyéről.

— Mi czímen kíván a bizottsági tag ur szólni? Kérdezi az elnök.

Schreyer Jakab: Rektifikáció...

— Személyes ügyben nem lehet — vág közbe az elnök.

Schreyer Jakab: Az ügyrend alkalmazása czímen kívánok szólni: Az elnök ur rendreutasítást adott egy távollevő tagnak...

Az elnök: Ez nem tartozik az ügyrendhez. Nem engedhetem meg a felszólalást.

A mulatságos kis epizód ezzel véget ért, nemsokára beveződött a közgyűlés is.

VIDÉK

* (Sartoryék Pozsonyban.) A híres koronázó város különféle nevezetességei közé tartozik az is, hogy a magyar színészek mellett német társulatot is tart és a jövendő évadot, a téli szezont, a németekkel játsszatja végig. Ez az említésre méltó kiválóság azonban már nem sokáig disziti. A köztörvényhatósági bizottsági tagok mai változása legalább erős kilátásba helyezte ezt a város történelmi szerepléséhez igazán méltó választást. A közel jövőben nem tartja meg mind a két társulatot, hanem pusztán az egyiket — a németet. A magyarosodás és a magyar színészet védelmezőit a mai választáson mind kibuktatták. Ezek között voltak Vukovich lapszerkesztő, Sóbár postaigazgató és Ortway jogakadémiai tanár is.

* (A szabadalvúpart hódításai.) Csongrád vármegyében — mint Szegedről írják — ma történt meg a törvényhatósági bizottsági tagok választása. A szabadalvú part minden kerületben fényes győzelmet aratott, amúgy ebben a megyében még sohasem történt meg. Szentesen mind a negyvennyolcz helyet szabadalvúak kapták. Katay Pál János, Sima főembere szintén elbukott. Kisteleken Városv Gyula képviselő csak tizenegy szavazatot kapott. Burg Dénest, aki ellen az obstrukciót kárhóztató indítványa miatt az ellenzék a legnagyobb erőfeszítéssel küzdött, két helyen választották meg. Pakulitz horgosi plébános, ismert ellenzéki agitátor, csak három szavazatot kapott. A Mindszenti és szegvári kerületekben is szabadalvúak nyertek el minden tagsági helyet. Csak Csongrádon győzött az ellenzék. A végeredmény az, hogy a ma betöltött, körülbelül nyolczvan, megyebizottsági tagsági helyből az ellenzék csupán tizet tudott elnyerni, ámbar óriási erőfeszítéssel küzdött.

TÖRVÉNYKEZÉS.

— Egy völégény, tizenkilenc menyasszony. Jövedelmező mesterséget űzött Déhel János. Sorra járta a vidéki városokat és fűrkészve kutatta az olyan leányokat, özvegyeket, akik völégényre vártak. Rövid ismeretség után szerelmet vallott nekik és csakhamar megtörtént rendese az eljegyzés is. A jeggyűrű természetesen még arnap a zálogházba vándorolt Déhel János kezéről. Legtöbb esetben ezzel sem elégedett meg, hanem pillanatnyi pénzzavaráiból segítette ki magát. Tizenkilenc jegyváltást uszott meg minden nagyobb baj nélkül az ügyes kalandor, de a huszadikon rajta vesztett. Nagy Imréné, egy csahai fiatal özvegy asszony jelentette fel a szélhámost, aki őt is megfosztotta pénzecskéjétől. A békés-csahai törvényszék tegnap ítélkezett az ügyes szélhámos fölött. Tizenkilenc rendbeli csalásért két évi fegyházra ítéltek Déhel Jánost.

Adelmannék gyilkosai.

Egy erzsébetfalvi öreg házaspárt gyilkoltak meg a múlt év szeptemberében. Vadállati kegyetlenséggel dolgoztak a gyilkosok. Lemészárolták a tehetetlen öregeket, aztán petroleummal lelöcsökték a butorokat és lángba borították a szobát. Azt akarták elérni, hogy az összegezt öregek elpusztulását véletlen szerencsétlenségnek tulajdonítsák. Hatvan forint készpénzt, valami arany- és ezüst-ékszereket és csekély értékű fehérműt vittek magukkal a gyilkosok.

A nyomozást vezető csendőrök két hónapig nem tudtak a gonosztevők nyomára akadni. Akiket gyanuba fogtak, mind be tudták bizonyítani ártatlanságukat. Az igazi gyilkosokat egy véletlen vezette a törvény kezébe. Egy budai fiatal napszámos asszony ugyanis feljelentést tett a rendőrségnél, hogy meglopták. A ruháit vittek el a tolvajok.

Detektívek kutatták az eltűnt ruháneműt mindenfelé és közben a ládát is megtekintették, melyből a holmi eltűnt. A ládában az asszony ruháin kívül még finomabb fehérműt találtak, mely A. J. b e t ű k k e l v o l t j e l e z v e. Megkérdezték Varga Györgyné a gyanus fehérműnek eredete felől, de az asszony nem tudott kiolgozó választ adni. Később, mikor a hosszas kérdésködések zavarba hozták, bevallotta, hogy a gyanus fehérmű tényleg a meggyilkolt öreg házaspáré volt. A szeretője Vella Menyhért volt a gyilkosok, kinek véres munkájában segítségére volt Dobos Ferencz. Ő is ott volt a gyilkosságnál. A rablott pénzzel költöztek Budára.

A mai végtárgyaláson csak két vádlott állott a törvény előtt, mert Vella Menyhért a vizsgálati fogságban meghalt.

Varga Györgyné most már tagadta bűnrészségét. Azt állította, hogy csak a két férfi volt ott a gyilkosságnál. Vella az ő ruháiba öltözött és úgy kopogott be Adelmannékhoz.

Elnök: Mért mondta maga a vizsgálóbírónak, hogy mikor az asszony már még volt ölte, maga egy kendőt borította a fejére, mert nem bírta ki a merev tekintetét? Mért mondta ezt, ha nem volt jelen a gyilkosságnál? Ilyet csak nem lehet kigondolni?

— Kérem, én mindenfelét kigondoltam.

Dobos Ferenczet szólították ezután az ítélőtanács elé. A vádlott rovott múltú ember, aki lopásért már háromszor ült a fegyházban. A gyilkosságot tagadja.

— A kedről szerdára virradó éjszakán, amikor a gyilkosság történt, hol volt maga Dobos Ferencz? — kérdezte az elnök.

— Ittas voltam én akkor; úgy tudom, hogy Laczi Mihály vezetett haza.

Az elnök ezután elmondja Dobosnak, hogyan eszelték ki és hajtották végre a gyilkosságot. Dobos az öregasszonyt verte agyon, Vella pedig az öreg Adelmannat.

A vádlott szájatva hallgatta az elnököt, ezután rámondta:

— Vargáné hazudik. Isten látja a lelkeket, hogy ártatlan vagyok. Én semmiről sem tudok semmit.

A szembesítéskor is megmaradt konok tagadása mellett.

Ezek után a tanúk kihallgatása került sorra. A mai napon csak hét tanút hallgattak ki. Holnapra maradt még husznak a kihallgatása.

A vasraverter szociálisták.

(Esküdtzéki tárgyalás.)

A balassagyarmati rendőrség még a tavasszal elfogott volt három szociálista iparoslegényt. Szociálistairányú iratokat terjesztettek ezek a modern apostolok a nép közt, de a rendőrség megzavarta őket működésükben. Vasraverter kísérték fel őket Budapestre, hol Czekéus vizsgálobíró látva, hogy csak sajtóvétségről lehet szó, nyomban szabadon bocsátotta őket.

Kutron Miklós alig hogy kikerült a fogságból az „Asztalosok Szaklapja” szerkesztésébe ment, ahol egy mérges cikket írt, melynek ezek voltak a legerősebb kitételei:

„A hatalom hitvány bérenczei a leggyalázatosabban járnak el. A magyar nép ki van szolgáltatva a vidéken basáskodó buta hatalmi közegek arczállan durvaságainak. Nem ismerik a szociálisták, mégis szemtelen üldözői e magasztos eszmének. Csendőri és szolgabírói gaztett ez, amely Magyarországon napirenden van. Mint utonálló betyárok úgy támadják meg a hivatalos Perczel és Bánffy-haramiak az embereket. Revolver nélkül nem lehet tiz lépést se menni s ajánljuk munkatársainknak, hogy főképp a vidékre revolver nélkül ne menjenek.”

Ezért a cikkért aztán felelősségre vonta az ügyészség Kutron Miklóst. Zsitvay Leo elnöklése alatt ma tárgyalta az ügyet a budapesti sajtóbírótság.

Kutron tagadta a tárgyalás folyamán, hogy lázító iratokat terjesztett.

Cikkét izgatottságában írta, mert ártatlanul verték vasra és kísérték végig a főváros utcáin szuronyok közt.

A mai tárgyalás során kitűnt, hogy Kutronéknál, mikor őket Balassagyarmaton elfogták, csupán egy példányt találtak a lázító kiáltványból. Ezért hozták őket a fővárosba bilincsek közt...

Dr. Sebestyén József esküdt: Kérem a méltóságos elnök urat, közölje velünk, mikor van helye a vasraverternek?

A védő felolvassa az idevágó rendeletet, amely szerint a foglyot csak akkor lehet vasra verni, ha szökéstől, életveszélyes fellépésétől stb. lehet tartani.

Erre a perbeszédnek következtek. Magyar királyi alügyész a vádlottat úgy a lázításban, mint az izgatásban vétkeinek kérté nyilvánítani, mert ha helytelenül bántak is el vele, feljelentéssel kellett volna élnie s nem oly cikket írnia, aminő a vád tárgyát képezi. Ezzel szemben dr. Pollacsek Sándor védő figyelmükbe ajánlta az esküdteknek, hogy Kutront nemcsak elzárták négy napra minden törvényes ok nélkül, de tizenhárom órán át bilincsek közt tartották s így hurczolták végig a főváros utcáin. Igaz, Budapesten elégtételt kapott, mert rögtön hazabocsátották s utóbb az egész eljárást megszüntették ellene. De ez nem jogállamba való állapot s ha ily bánásmód után az egyszerű iparoslegéd el is ragadtatta magát, hiszi, hogy azért a fővárosi esküdtek nem fogják őt elítélni.

Rövid tanácskozás után az esküdtek Kutront mindkét vád alól felmentették, még pedig a lázítás alól egyhangulag, a másik vádra nézve pedig úgy, hogy kimondták egyhangulag, hogy van izgatás a cikkben, de (6 szóval 6 ellen) a vádlott nem vétke abban. Erre a sajtóbírótság is teljesen felmentő ítéletet hozván, a kincstárt harmincz forint védődíj és Kutronnak munkamulasztás czímén 3 forint fizetésére kötelezte.

A tárgyalás esti fél nyolczig tartott.

A HIVATALOS LAPBÓL.

Kinevezések: A kereskedelemügyi miniszter Nyilvay György miniszteri számellenőrt miniszteri számvizsgálóvá, Füzesséry Béla, a központi számvétségénél alkalmazott díjnokot pedig miniszteri számtiszté, az igazságügyminiszter Bárb Pártén szárszerényi járásbírói joggyakorlókot a szárszerényi járásbíróhoz aljegyzővé, Hajnal Lázló szárszerényi járásbírói telekkönyvi átalakító díjnokot a vajdahunyadi és Müller Gusztáv erzsébetvárosi törvényszéki telekkönyvi átalakító díjnokot a hátszegi járásbíróhoz írónkká, Weisz Fülöp budapesti lakos ügyvédi írónkkot a tatái járásbíróhoz végrehajtóvá nevezte ki.

Arverések a fővárosban. Braun Sándor ingóságai Csepregi-utca 2. november 19. Wirthardt Gyula ingóságai Kisfaludy-utca 9. november 19. Pinter Gyula ingóságai Rökk Szilárd-utca 27. és József-körút 15. november 18. Özvegy Freud Mórné ingóságai újvárosi 6. november 18. Pacholek Károly ingóságai kornaherczeg-utca 18., üllői-ut 46. és Balassa-utca 5. november 21.

A vidéken: Gér János ingatlanai Irva (Móhór) közszékházánál november 26. Popovics Pál ingatlanai Verseczen december 10. Popovics Márta ingatlanai Lugoson december 7. Medve József ingatlanai V. Győr (Gyöngyös) közszékházánál január 20. Palócsay Gyuláné ingatlanai Siofok (Enying) közszékházánál november 25. Pollák Ábrahám ingatlanai Felső-Visón december 20. Goldmán Lajos ingatlanai Móbács és Karcslak közszékházánál (Félvincz) február 9. Kisfaludy Ferencz ingatlanai Aradon december 28.

Egyelőre alig változtak az árak úgy Newyorkban mint Chicagóban. Az európai piacok, közül csak Liverpool jelezte a redurterek 1/4 pennyvel való emelkedését. A többi vásáron fentartva maradtak az árak.

Előfordult készáru-eladások.

Buza. Tiszavidéki: 600 mm. 81 k. 10.85 frton, sárga, 500 mm. 80 k. 10.75 frton sárga, 100 mm. 80 k. 10.80 frton, 200 mm. 79 k. 10.75 frton sárga, 900 mm. 79 k. 10.70 frton vegyes, 100 mm. 79 k. 10.75 frton, 100 mm. 79 k. 10.75 frton, 200 mm. 79 k. 10.65 frton, 200 mm. 78 k. 10.75 frton, 500 mm. 78 k. 10.70 frton, 200 mm. 75 k. 10.60 frton. 100 mm. 78 k. 10.55 frton, 500 mm. 77 k. 10.70 frton, 100 mm. 77 k. 10.55 frton, 200 mm. 77 k. 10.40 frton vegyes, 100 mm. 77 k. 10.50 frton vegyes.

Pestvidéki: 100 mm. 79 k. 10.75 frton sárga, 100 mm. 79 k. 10.75 frton sárga, 100 mm. 78 k. 10.55 frton sárga, 100 mm. 78 k. 10.55 frton sárga, 100 mm. 78 k. 10.50 frton sárga, 100 mm. 77 k. 10.50 frton sárga, 300 mm. 77 k. 10.50 frton, 300 mm. 76 k. 10.50 forinton, 100 mm. 76 k. 10.40 frton.

Fehérmegyei: 100 mm. 77 k. 10.60 frton, 100 mm. 76 k. 10.60 frton, 200 mm. 75 k. 10.60 frton, 850 mm. 76 k. 10.475 frton, 1000 mm. 75 k. 10.40 forinton.

Szentési: 100 mm. 79 k. 10.75 frton, 1000 mm. 77 k. 10.70 frton.

Bácskai: 700 mm. 74 k. 10.25 frton. Tolnai: 100 mm. 75 k. 10.35 frton.

Felsőmagyarországi: 100 mm. 75 k. 10.25 forinton. Mind három hónapra.

Rozs. (uj) 200 mm. pestvidéki Budapest 8.15 forinton, készpénzben.

Zab. (uj) 100 mm. Budapest 6 frton, 150 mm. 5.90 forinton, 100 mm. 5.85 forinton, 200 mm. 5.775 forinton készpénzben.

Tengeri. (uj) 100 mm. Nagy-Kikinda 3.60 forinton, 100 mm. Vojtek 3.50 frton készpénzben.

Árpa. (uj) 100 mm. takarmány Budapest 6.40 frton készpénzben.

Hivatalos készárnyegyzések.

Table with columns for 'Áru', 'Mennyiség', 'Ár', 'Készpénz', 'Hely', 'Mennyiség', 'Ár', 'Készpénz'. Lists prices for various goods like flour, oil, and sugar.

Hivatalos határidőjegyzések.

Table with columns for 'Áru', 'Határidő', 'Ár', 'Készpénz'. Lists due dates and prices for various goods.

Hivatalos határidőjegyzések.

Table with columns for 'Áru', 'Határidő', 'Ár', 'Készpénz'. Lists due dates and prices for various goods.

Előfordult határidőkötések.

Délelőtt. Buza márczius 9.67-63-9.69 forinton. Rozs márczius 8.29-8.31 frton. Tengeri május 4.65-4.67 frton. Zab 5.96-5.97 forinton. Délután. Buza márczius 9.70-9.74 forinton. Rozs márczius 8.32-8.35 forinton. Tengeri május 4.67-4.68 forinton. Zab márczius 5.97-5.99 forinton. Repce 12.45-12.55 forinton.

Raktárállomány:

Közraktár: Buza 84600 mm. Rozs 4600 mm. Árpa 46300 mm. Zab 27200 mm. Tengeri 11500 mm. Liszt 9100 mm.

Raktárház: Buza 37160 mm. Rozs 3673 mm. Zab 2022 mm. Tengeri 202 mm. Liszt 1215 mm.

Silos: Buza 16000.

Gabonaforgalom:

1898. november 16.

Table with columns for 'érkezett', 'elszállított', 'mégtermés'. Lists grain arrivals and shipments.

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE.

Budapest, november 17.

A mai tőzsdén csendes irányzat uralkodott. A külföldi tőzsdékről alacsonyabb árfolyamokat jelentettek, mivel a pénzvizonyok rosszabbodásától tartanak. A helyi értékek piacán igen csekély forgalom volt.

Az előtőzsdén: Magyar hitelrészvény 382.25 382.50; Osztr. hitelrészvény 353.10-353.40, Osztrák-magyar államvasut 354.70-354.90, Salgó 608, Közúti vasut 367 forinton.

A déli tőzsdén előfordult kötések: Közúti vasut 366.75-367.25, Magyar hitelrészvény 381.50-382.10, Magyar jelzálogbank 241.50-241.75, Rimamurányi 264.75-265, Osztrák hitelrészvény 352.80-353.30, Osztrák-magyar államvasut 353.60-354.50, Cukoripar 114.50.

Díjbiztosítások: Osztrák hitelrészvényekben holnapra 1.50-2.- forint, 8 napra 3-4 frt, november utójára 4-5 forint.

Délután 1 óra 30 perczkor zárulnak:

Table with columns for 'Magyar aranyjárdék', 'Magyar koronajárdék', 'Magyar hitelrészvény', etc. Lists market prices for various securities.

Délután 4 órakor zárulnak:

Table with columns for 'Osztrák hitelrészvény', 'Magyar hitelrészvény', 'Osztr. magyar államvasut', etc. Lists market prices for various securities.

TERMÉNY- ÉS ÁRUTŐZSDEK.

Budapest, november 17. Terményekberr nem volt forgalom.

Hivatalos jegyzések.

Table with columns for 'Faj', 'Ár', 'Mennyiség'. Lists official market prices for various commodities.

Budapesti vásárcsarnok.

Budapest, november 17. A vásári forgalom: Husnál forgalom élénk, árak változatlanok. Baromfi-nál élénk, árak csökkentek. Halban lanya, árak csökkentek. Tej és tejtermékekénél szilárd, árak változatlanok. Tojásnál lanya, árak csökkentek. Zöldsgénel lanya. Gyümölcsnél élénk, árak változatlanok. Fűszereknél csendes. Időjárás borult, hűvös. A központi vásárcsarnokban nagyban eladott élelmi cikkek hivatalos árjegyzése a következő: Hus. Marhalus hátulja I. 50-54 frt. II. 48-50 frt. Birkalus hátulja I. 36-49 frt. II. 34-38 frt. Borjúlus hátulja I. 65-70 frt. II. 60-65 frt. Sertésus isrendü 0-5 frt, vidéki 30-40 frt. (Mind 100 kilónként) Koltás, füstölt 80-80 kr (kilónként). Sertészsir hordóval 80-85 frt (100 kilónként). - Baromfi (élő). Tyúk 1 pár 1.10-1.20 frt. Csirke 1 pár 0.60-0.70 frt. Lud hizott élőkint 80-82 kr. - Kétfőték. Tojás 1 láda (1440 db) 40-42 frt. Sárgarépa 100 köts 1.00-1.50 frt. Petrezselyem 100 kötes 0.-. 0 frt. Lencsa m. 100 kiló 1.- frt. Bab nagy 100 kiló 1.- frt. Paprika 1. 100 kiló 30-40 frt. II. 20-30 frt. Vaj 1 reudó kilónként 0.8-0.85 frt. Tea-vaj kilónként 0.95-1.10 frt. Burgonya, rozsa, 100 kiló 1.0-2.0 frt. Halak. Harcsa (élő) 0.80-1.00 frt 1 kiló. Csuka (élő) 0.80-1.00 frt 1 kiló. Ponty duai 0.50-0.60 frt.

Szesz.

Budapest, november 17. Finomított szesz nagyban 54.-54.25. Finomított szesz kicsinyben 54.50-54.75. Élesztő szesz nagyban 54.75-55.-, Élesztőszesz kicsinyben 55.25-55.50. Nyersszesz adózva nagyban 53.-53.25. Nyersszesz adózva kicsinyben 53.50-53.75. Nyersszesz adózatlan (exknt.) 14.-14.50. Denaturált szesz nagyban 21.-21.25. Denaturált szesz kicsinyben 21.75-22.-. Az árak 10000 literfokonként hordó nélkül, ab vasut Budapest, készpénzletetés mellett értendők.

Bécs, november 17. Kontingens nyersszesz azonnali szállításra 17.90 forintig kelt el. Zárult-jegyzés azonnali szállításra 17.70-18. forint.

Praha, november 17. Adózott tripló-szesz nagyban 53.25 forint, adózatlan szesz 17.-17.25 forinton azonnali szállításra kelt el.

Triest, november 17. Kiviteli szesz tartályokban szállítva magyar áru 12 forint, cseh áru 11.-11.25 forint 90% hektoliterenként nagyban.

KÜLFÖLDI GABONATŐZSDEK.

Bécs, november 17. A határidőpiacra az irányzat kevéssel gyengült. Kötetett: buza tavaszra 9.54-9.52 forinton, zab tavaszra 6.20-6.22 forinton, tengeri május-juniusra 4.95-4.97 forinton, rozs tavaszra 8.35-8.34 forinton.

Hivatalosan jegyeztetett:

Buza tavaszra 9.54-9.53, rozs tavaszra 8.37-8.39, tengeri május-juniusra 4.95-4.97, zab tavaszra 6.21-6.23 forinton.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDEK.

Bécs, november 17. Az előtőzsdén az üzlet vontatottan fejlődött. Csak Alpesi bánya volt szilárd. A déli tőzsdén az árfolyamok gyengültek. Berlinből a kamatláb további emelkedését jelentették.

Az előtőzsdén: Osztrák hitelrészvény 353.25-353.12, Anglo-bank 153.50, Union-bank 290.50, Osztrák-magyar államv. 355.-354.50, Déli vasut 69.75-70, Tramway 553-550.50, Tócsk dohány 120.-, Alpesi bánya 178.40-177.60, Prágai vasipar 875-874, Fegyvergyár 193-194, Májusi járadék 100.90, Osztrák koronajárdék 101.80, Török sorsjegy 58.30-58.40, Német márka 58.96 forinton.

A déli tőzsdén: Osztrák hitelrészvény 352.75, Anglo-bank 153.50, Bankverein 261.-, Union-bank 290.50, Ländlerbank 221.75, Osztrák-magyar államvasut 353.62, Déli vasut 69.75, Elbervölgyi vasut 258.25, Észak-nyugoti vasut 243.-, Török dohányrészvény 119.25, Alpesi bánya 178.90, Májusi járadék 100.80, Török sorsjegy 57.60, Német márka 58.96, Fegyvergyár 190 forinton.

Délután 2 óra 30 perczkor jegyezték: 4-20%-os papírjárdék 100.85, 4-20%-os ezüstjárdék 100.70, 4%-os osztrák aranyjárdék 119.75, Osztr. koronajárdék 101.15, 1890. sorsjegy 139.75, 1864. sorsjegy 196.25, Osztrák hitelsorsjegy 202.-, Osztrák hitelfintézeti részvény 352.63, Angol-osztrák bank 153.25, Union-bankrészvény 290.25, Bécsi Bankverein 261.-, Osztrák Ländlerbank 221.-, Osztrák-magyar bank 910.-, Osztrák-magyar államvasut 353.19, Déli vasut részvény 69.75, Elbervölgyi vasut 257.-, Dunagőzhajózási részvény 439.-, Alpesi bányarészvény 177.-, Dohányrészvény 119.-, 20 frankos 9.54-5, Császári kir. ver' arany 5.72, Londoni váltóár 120.55, Német bank váltó 58.85, Tramway 547.-. Az irányzat nyomott.

Bécs, november 17. A déli tőzsde záriata után jegyeznek: Osztrák hitelrészvény 352.62. Anglo-bank 153.25, Bankver. 261.—, Union-bank 290.25, Länderbank 221.—, Osztr-magyar államvasut 353.—, Déli vasut 69.75, Életrőlgyi vasut 257.50, Északnyugati vasut 243.50, Török dohányrészvény 119.25, Alpesi bányá 177.—, Májusi járadék 100.80, Török sorsjegy 57.10, Német márká 58.96 forint.

Frankfurt, november 17. (Záriat.) 4°-os ezüst-járadék 85.05, 4°-os osztrák aranyjáradék 101.30, 4°-os magyar aranyjáradék 101.20, magyar koronajáradék 97.75, osztrák hitelintézeti részvény 298.12, osztrák-magyar bank 710.—, osztrák-magyar államvasut 298.75, déli vasut 62.—, bécsi váltóár 169.40, londoni váltóár 204.1, Párisi váltóár 80.65, bécsi Bankverein 220.—, Union-bank részvény —, villamos részvény 132.40, 3°-os magyar arany-kölcsön —, Alpesi bányarészvény 149.50, 4.20% papírjáradék 85.45. Az irányzat gyenge.

VIZALLÁS.

— November 17-én. —

Table with columns for location (Folyó, Víznyomás), measurement (Víznyomás, Arány), and water level (Vízszint, Arány). Lists various locations like Schirding, Passau, Bécs, Pozsony, Komárom, Budapest, etc.

Jelölés magyarázata: * = Jéges víz; + = Jégtől; - = J alá; < = Aradt; > = apadt; ? = köztags.

Felölös szerkesztő: Kálnoki Izidor.

MIKSZÁTH KÁLMÁN Katánghy-Naptárát 1899-re

ajánljuk a hirdető közönség figyelmébe.

Advertisement for Mikszáth Kálmán's calendar, featuring a decorative border and text about the calendar's quality and availability.

A nagy krach!

New-York és London az európai szárazföldet sem hagyták kíméletlenül és így egy nagy ezüstáru-gyár kénytelenül lön egész készletét a munkásoknak nagyon csekély megértés ellenében eladni.

44 db összesen csak 44 forintba került és most csak 4.60 minimális áron kaphatók. — Az amerikai szabadalmazott ezüst-teljesen fohérréz, mely az ezüst-szint 25 évig megtartja, amíg azt főtűllag vállalatok a legjobb bizonyítják, hogy ez a hirdetés nem szédélgesen

Advertisement for A. HIRSCHBERG'S Patent-Silberwaaren-fabrik, featuring a large image of a spoon and text about silverware quality and prices.

Nekünk bemutatott számtalan megbízható hiteles közönséget folytán ezen negyedszázad óta fennálló rendelő-intézet a legmeglehetőbben ajánlható.

TITKOS BETEGSÉGEKET, huggasfolyásokat és sebeket, az önfertőtlenítés utóhatáit, az elgyengült férfierő, magánlások, a bujakor utókövetkezményeit, nőknél fohérfolyást, bármennyire idülték is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanság egyik főokozója és borbetegségeket gyógyít uj gyógyszer szarint, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan.

Advertisement for Dr. GARAI ANTAL, a doctor specializing in various ailments, with contact information and a list of services.

„Ideg- és nemibetegségek“

elnevezése alatt rejli különféle legelhanyagoltabb bántalmak, a vér infektionális betegségei, valamint bármily nagyfokú gyengeségi állapotok (impotencia) ellen pártatlan sikerű gyógyhatásait folytán legmelegebben ajánljuk

Advertisement for Dr. Mitzger Tivadar, a doctor specializing in hydro-electrotherapy, with contact information and a list of services.

A budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1898. november 17-én.

Large table containing financial data, including exchange rates, bond prices, and market indices. Columns include 'Állampapírok', 'Záloglevelek', 'Részvények', and 'Közzétett'. Includes sub-sections like 'Elsőbbségek', 'Bankok', and 'Különböző vállalatok'.

SZÍNHÁZAK.

Budapest, 1898. péntek, november 13-án.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Értéke 199. Havi bérlet 16.

Az elváhatatlanok.

Vígjáték 1 felvonásban. Irtá Alaisi Titamér.

Személyek:

Kovács János Horváth Cs. Ágoston Nagy Ibolya Zilahy Abonyi Dóci Károlyna

A bagdadi hercegnő.

Székely 3 felvonásban. Irtá Dunas Sándor. Fordította Paulay Ede.

Személyek:

Jean de Hun gróf Mikályfi Hegyesi M. Róza, neje Rudai T. Godler Vizvári Trévéé Főzvári Mourvady Ivánfi Richárd, közjegyző Egressy

Kezdete 7 órakor

MAGY. KIR. OPERAHÁZ

Zárva.

NÉPSZÍNHÁZ

Hoffmann meséi.

Regényes operette 4 felvonásban. Irtá Jules Barbier. Fordította dr. Váradi Antal. Zenéjét szerzezte Jacques Offenbach.

Személyek:

Hoffmann, mészáros Kenedich Lindorf Vidor Copélius Solymosi Miracle Kiss M. Spallanzani Stilla Cresspel F. Hegyi A. Stilla Olympia Antónia Luthor Tollagi Hermann Ujvári A muzsa Vidorné

Kezdete 7 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ

Zárva.

VIGSZÍNHÁZ

516. szám. 516. szám.

A végrehajtó.

Böhöz 3 felvonásban. Irtá. Sýltane és Artas. Fordította dr. Béli László.

Személyek:

Cherajama Hegedüs Octavie Nőző L. Broctel, György Tapóczai Antoinette Molnár R. Lucille Székely Pámparek Gószgyi Kapitány Kozmáczky Cyprienne Deák E. Manirane Boross

Kezdete 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Más Mary Halton vendégjátéka

A gésák

vagy Egy japán teakész művésze.

Énekes játék 3 felv. Irtá Owen Hall. Ford. Fái J. B. és Makai E. Zenéjét szerzezte Sáfrey J.

Személyek:

Reginelli Kálmán Kesztyű Palásthy Bognár Karcsó Canningham Gránston Oty Z. Downey Simon Bokor Béres Vun-Csi Székely Imári márió Mary Halton Minóza gésa Elke Aranyvirág Szalai Bimbó Hehen A. Aranybárta Gombaszegi Dolyacskó Héra Fülkete Sz. Szilassy Constance Wynno Varga A. Mary Worthington Gróf V. Edith Grant Ledóczy Molly Seamore

Kezdete 7 és 8 órakor.

KISPALUDY SZÍNHÁZ

Deborah

a szép zsidó lány.

Korrajz 4 felvonásban. Irtá Mosenthal.

Kezdete 7 órakor.

Színházi műsorok.

Table with 7 columns: Szombat, Vasárnap d. u., Este, Nemzeti Színház, Magyar Színház, Vár Színház, K. kir. Operaház, Vígszínház, Népszínház. Rows include plays like 'Folt, amely tisztít', 'Medea', 'Himfy dalai', 'Szent Erzsébet legendája', 'Bánk bán', 'A végrehajtó', 'Batonák', 'Biblia asszony', 'Talrai hercegnő', 'A gésák', 'Aranylakodalom', 'Az attaché', 'Garasos kisasszony'.

Advertisement for Sternberg Ármán és Testvére. Features an image of a piano and text: '10 forint egy zongora hangolása és karbantartása egész évre. Egyszeri hangolás 2 forint. Sternberg Ármán és Testvére cs. és kir. udvari szállítók. Zongoratermek: Kossuth Lajos-utca 22. (Károly-körut-sarkán) ZENEPALOTA.' Below it: 'Cs. kir. szab. dőli vaspálya-társaság. 4756. T. sz. Közvetlen hálókocsik forgalomba helyezése.' and 'F. évi október hó 18-tól kezdve Budapest d. v.-ről Pragerhof-Marburg-Franzensfeste-Bozen-Griesen át Merán-ba és onnét fordított irányban Budapest d. v.-ra ja 201-1-402-4, illetőleg a 3-401-2-302 sz. gyorsvonatoknál) oly közvetlen kocsik fognak forgalomba helyezni, melyek egy egy I. és II. osztályú közvetlen kocsizakazon kívül még két I. oszt. háló-hellyel bírnak.'

Advertisement for Kávé-magazin Budapest. 'KÁVÉ és TEA elvámoiva és bérmentve teljesen kötségmentesen házhoz szállítva, Budapestről vagy Fiuméből. 4 1/2 kő Kuba kávé . . . 6 frt. 50 kr. 4 1/2 kő Mocca kávé . . . 6 frt. 50 kr. 4 1/2 kő Java kávé . . . 6 frt. 50 kr. 4 1/2 kő Gyöngy kávé . . . 6 frt. 80 kr. 4 1/2 kő Portorico kávé . . . 5 frt. 80 kr. 1/4 kő Császár kev. tea 1 frt. 55 kr. 1/4 kő Törmeléktea . . . frt. 95 kr. egyes fajokat külön vagy vegyesen is küld. Belák István Budapest, VII., Rottenbiller-u 4. Telefon 61-76. Átmeneti-raktár FIUME.' Below it: 'Uradalom eladó Győr-Szombathely vonal irányában. 1800 hold, kastély, park, majorságok. Elsőnyös fekvés. Biztos magas rente. Ár 200.000 frt. Még 100.000 forint Bankteher. Ajánlat „Brillant I.” alatt intézendő Otto Maass-hoz Bécs, B.'

Belégzési kurák orr-, gége-, torok- és mellbetegeknek, gleichenbergi minta szerint berendezett

Belégzési intézet József-körut 10. Dr. Ziffer gleichenbergi fűrdőorvos szakértő vezetésében Felvétel 10-12 és 3-4-ig. A felvett betegek a kurát a nap bármely szakában használhatják.

Megnyitási jelentés. Van szerencsém a n. é. közönség h. tudomására hozni, hogy a cs. és kir. téparancsnokságnak IV., Lipóti-utczában ujonnan felépült palotájának tiszti kaszinó épületében a mai kor igényeinek megfelelően, a legmagyabb kényelemmel és fényesen berendezett

I-ső rangú nagy éttermeimet szombaton t. hó 19-én este 7 órakor egy káoszzenekar közisműködése mellett megnyitom. Tücsöködra sok évi tapasztalatára, mint elismert vendéglős, mindig főteherkésem lesz igen t. vendégimmet a legelőkeltebben és legényesebben kiszolgálni és hiszem, hogy sikerülök fog kitűnő magyar és francia konyhám valamit válogatott italaival vendégimnek a fényesen berendezett helyiségemben egy előkelő és kellemes szórakozási helyet nyújtani. Kétszó tisztelettel GREGORITS FERENCZ, vendéglős.

Az uri közönségnek legjobban ajánlom ruhabérleti rendszeremet Deutsch F. Károly, Andrassy-ut 1.

A Kőbányai Király-Sörfőző dr. Korányi és dr. Kötly egyetlen tiszti orvosi gyógyszerelőkre ajánlott „Góliát-Malátasöre” Idegbajokban, vérszegénységben, emésztési zavarakban, gyengeségben stb. kiváló sikerrel használhatók. Legkellemesebb üdítő-ital. Megrendelhető a gyári irodában Kőbányán, vagy a városi irodánkban, VII., Kertész-utca 40.

Most jelent meg!! Az ideg- és nemi betegségek gyógyítása Irtá: dr. MITZGER TIVADAR. A mű az ideg- és nemi betegségek gyökere és tartósan ható gyógyításának módját ismerteti, külön fejezetekben tárgyalja a betegségek főfajait, keletkezésüktől befejeződésükig, oly kimerítően, hogy minden egyén, ki szakkönyvet még soha nem is olvasott, azonnal tisztában van betegségének mibenlétével s megteheti a kellő óvintézkedéseket, illetőleg utbaigazítást nyer gyógyulásának érdekében teendő legcélszerűbb lépésekre. TARTALOM: A mű 3 főrésze oszlik. I. RÉSZ. 1. Társadalmi elköteleződés, mint az ideg- és nemi betegségek alapjai. 2. Az ideg- és nemi betegségek főbb fajtái. 3. Nemi betegségek. 4. Hugsycótakár. 5. Fehérfolyás. 6. Ulous molle. 7. Syphilis. 8. Önfertőzés. 9. Magömlés. 10. Idegbetegségek. 11. Neurasthenia. 12. Epilepsia. 13. Hysteria. II. RÉSZ. 14. Potentia és impotentia. 15. A közönségi és nemzetségi képesség. 16. A közönség. 17. Az ondo. 18. Az impotentia lényege és gyógyíthatóságának kérdése. 19. Az impotentia okai. 20. Impotentia a nőknél. 21. Az impotentia gyökere gyógyítása. III. RÉSZ. 22. A Kalaphorese-gyógymód. 23. A Kalaphorese-gyógymód lényege. 24. Néhány érdekes eset. 25. Statisztika az intézetemben kezelt betegekről. A könyv finom, fementes papírra nyomva, elegáns kiállításban közel 200 oldalnyi terjedelemben jelent meg. Ár 2 frt 50 kr. Megrendelhető a szerzőnél Budapest, VI., Teréz-körut 44. l. em. A könyv teljesen zárt borítékban kerül kiadásra.

Ekszerek. Egy valódi fekete acél rem. óra 4 frt 50 kr. Egy ujezüst duplafedélű rem. óra 5 " 35 " Egy valódi tulacztist anker rem. óra 9 " 50 " 14 kar. arany karika v. kőves gyűrű 2 " 80 " és feljebb BLATT HENRIK óra- és ékszer gyári-raktárában Budapest, VIII. ker., József-körut 59. Vidéki megrendelések csak utánvét mellett pontosan teljesíthetnek. Minden tárgy valódiságáért jótállást vállalok.

Férfiak! Dr. Sanden cc. kir. szab. Vilamos öve csak 5 frtba kerül Feith M.-nél Bécs, Laborstrasse 11/B. (Adierhof). A megrendelésben kérem a derékmerőmet.

Gyógyszertárim készítményei a párisi, bordeauxi és brüsseli kiállításokon nagy arany érmekkel és díszoklevéllel lettek kitüntetve. Fontos tüdőbetegeknek. Az egyedüli bevált szer a tüdő és légzési-szer vezet megbetegedése ellen a Kauten Páter fényvona. Biztos siker. Számos elismerő levél elsőrangú orvosoktól és előkelő egyénektől. Ár 1 liter 25 frt, 1/2 liter 12 frt 50 kr. 1/4 liter 6 frt 25 kr. Azapol folttisztító szappan eltávolít minden foltot (zsír, szurok, kocsikenőcs, ténia) bármely ruhából. Ár dbonkint világos ruha részére 5 korona, sötét ruha részére 2 korona. Storin rezada foltvíz, eltávolít minden rozsdát a fehérneműből a szövet rongálása nélkül. 1 üvegcsé 2 korona. Tisztító szőrem ártalmatlanságáért és hatásáért jótállók. Utastás ingyen. Valódi egyedüli készítőnél BECKER JÁNOS gyógyszerész pillé. (Tornálmegye.) Posta-, vasut- és táviráda-állomás.

AZ ORSZÁGOS HIRLAP APRÓ HIRDETÉSEI

Minden szó 2 krajczár.

Kiadóhivatal:

Előrefizetendők készpénzben, levélbélyegekből vagy postautalványon.

Vastagabb betűkből száve 4 krajczár ha a hirdető címét is közli a hirdetésben, vagy a választ post-restante kéri, akkor minden közlés után még 30 krajczár kincstári bélyegilleték is fizetendő. — Czélszerű az apró hirdetést postautalványon beküldeni s a szöveget az utalvány szövegére írni; esetleg közönséges levélben is lehet a szöveget s a levéljegyeket beküldeni. Mindezek könnyen kiszámíthatja az apróhirdetés árát.

VII. kerület, József-körút 65. szám.

LEVELEZÉS.

Berti. Az ellenség még ugyan a várban van, de már nem ellenség. Egy nemes cselekedetteddel megdöbbentettél. Azt, hogy most folyton emleget és elengedatlansággal beszél rólad. Csak úgy bátran, itt ölelő karok várnak. Eukália. 6886—1

Kicsike. A kedős Londonból küldök neked ez uton üdvözlést. Utam sikerült, jól érzem magam, csak a te társaságod hiányzik. Csókol és üdvözlök lenné. 6882—1

Barna férfi. Az ég kezd derülni, légyem már teszi készleteit az utazáshoz, mert J. megy és így hosszú ideig élvezhetjük a jelenet. Csak annak fogunk élni és boldogságunk tökéletes lesz. Hogy mikorra várom, azt e helyen fogom onnell közölni. Barna asszony. 6883—1

HAZASSÁG.

Önálló 29 éves komoly kereskedő házasság céljából öhajjt megismerkedni egy csinos, középtemertű fiatal intelligens leánnyal. 2000 frt hozományra reflektál. — Szives levelet a kiadóba kérek és „Komoly szándék” jelige alatt kérem azt e helyen jeleztetni. 6898—2

Jógen jó és biztos állású 28 éves fiatal ember szeretne megismerkedni egy komoly, intelligens fiatal leánnyal, házasság céljából. 3—4000 frt hozományt kíván. Csak komoly leveleket vesz figyelembe, melyeket „Komoly” jelige alatt kér a kiadóhivatalba. 6898—2

ALLÁST KERES.

Házmeister, izr. 42 éves, gáz- és vízvezeték-, telefon- öhajjt megismerkedni egy csinos, középtemertű fiatal intelligens leánnyal, házasság céljából. 3—4000 frt hozományt kíván. Csak komoly leveleket vesz figyelembe, melyeket „Komoly” jelige alatt kér a kiadóhivatalba. 6898—2

Bármilyen írásbeli munkák végzését, levelek másolását, vagy czímzsalag írását elvállalja szerény igényű fiatal ember. Czím a kiadóhivatalban. 6854—3

Kisasszony, ki a kereskedelmi szakmájában igen jó sikerre, végezte gép és gyorsírás tudja, szerény feltételekkel állást keres. Czím a kiadóhivatalban. 6858—3

Heti- vagy időszaki laphoz szerkesztőtől, vagy munkatársul ajánlkozik kitűnő szakember. Esetleg azok expedálását is elvállalja. Ajánlatok a kiadóba „Heti lap” czímen kéretnek. 6792—3

Joghallgató ajánlkozik ügyvédi irodába egész vagy fél napra. Czím a kiadóhivatalban. 6478—3

Kisasszony, ki má. nagyobb irodában alkalmazva volt, gyorsírás és gépírásban kitűnően jártas, megfelelő állást keres. Hajlandó az állást próbára ingyen is elfoglalni. Czíme a kiadóban. 6302—3

ALLÁST KAPHAT.

Vaskereskedősegéd, mint helyi ügynök és utazó, zásra alkalmas kerestetik. Csak kiváló ajánlatok kéretnek „Vas utazó” jelige alatt. a kiadóhivatalba. 6340—4

Könyvügynökök (colporteur) keresetnek egy nagy-szabású műfizetes kiadásának terjesztéséhez. Jelentkezhetni délelőtt 10—12, délután 6—7 órakor Üllői-ut 12., földszint. 6868—4

Zárs kerestetik egy igen jól jövedelmező nagy vállalatához 3—4000 frttal. — Bővebbet személyesen. Levelek a kiadóhivatalba intézendők „Szerencse” jelige alatt. 6780—4

Ökleveles óvónő kerestetik pusztára egy kis leány mellé, ki az elemi iskolai tantárgyakat s tanítani képes. Zongorázni tudók előnyben részesülnek. Ajánlatok a kiadóhivatalba intézendők „Óvónő 100” jelige alatt. 6742—4

Kisasszony, ki már művirág-üzletben alkalmazva volt és e szakmát teljesen érti, állandó alkalmazást nyer. — Ajánlatokat a kiadóhivatal közvetít „Művirág-üzlet” jelige alatt. 6748—4

Előkelő fővárosi szabó-műhelyben tisztességes házból való tanulóleány azonnal felvételt. Czím a kiadóhivatal. 6455—4

OKTATÁS.

Az Országos Magyar Gyorsíró Egyesület gyorsírási tanfolyamain f. hóban özv. Mezeyné-Bányai Amanda okl. tanítónő személyes vezetésével új magyar levelező-, vita- és német kurzusok kezdődnek. Nő és férfi jelölteknek e gyorsírási-, továbbá Remington-gépirási tanfolyamokra korlátolt számban felvesz Glogowski és Társa Erzsébet-tér 16 sz. 6979—5

Correpetitornak ajánlkozik gymnásiumi vagy kereskedelmi iskolai tanulóhoz egy kereskedelmit is végzett joghallgató. Czím a kiadóhivatalban. 6416—5

Joghallgató bármily otthon végezhető munkát elfogad igen olcsó áron. Szives megkereséseket a kiadóhivatalba kér „Megbízható” czímen. 6606—5

ELADÁS.

Elegáns menyasszonyi ruha olcsó áron eladó Czím a kiadóban. 2088—8

Butor jó, szolid kivitelben előnyös részletfizetésre Nánán Ignác kárpitos- és asztalosbutor egyed. főraktárában VII., Erzsébet-körút 23. sz. Árjegyzékek vidékre ingyen és bérmentve. 7018—8

Méz. Legfinomabb pergetett csemegeméz 5 kilós postacsomag bérmentve 2 frt 80 kr, hóféhér lépesszéz 4 kgr. bérmentve 1 frt 80 kr. Országos Méhészeti Egyesület. Budapest, IX., Köztelek, továbbá központi vásárcsarnok, fősor, ahol üvegekben és kimerve is lehet kapni. Kitűnő hamisítatlan méh-viasz szobapadló fényezéshez 1 kgr. 1 frt 75 kr. 6999—8

Kentes üzlet, egy utcában, konkurrenzia nélkül, Czím a kiadóhivatalban. 2335—8

Kerékpár, kifogástalan állapotban, 40 forintért sürgősen eladó. Czím a kiadóhivatalban. 2337—8

Balaton-Álmádi és felső-eörsi szőlőgazdaságomból egy fél millió amerikai-, európai gyökerez és sima vessző, valamint ojtvány eladó. Kivánatra árjegyzékkel szivesen szolgálók. Súly László Veszprémben. 2291—8

VÉTEL.

Kályha, maingyi vagy cserép, jó karban levő megvételre kerestetik. Ajánlatok „Kályha” jelige alatt és az ár kitüntetésével, a kiadóhivatalba kéretnek. 6726—9

Házi verki olcsó áron kerestetik megvételre. Czím a kiadóban. 6704—9

Kétkerekű kézikocsi, használt, olcsó áron kerestetik megvételre. Czím a kiadóhivatalban. 6708—9

KIADÓ SZOBÁK.

Elegánsan butorozott szoba alkov-val, 25 forintért kiadó. Czím a kiadóhivatalban. 6826—10

Elegánsan butorozott 2 ablakos utcái szoba fürdőszoba s esetleg zongorahasználattal a Dávid-utcában kiadó. Czím a kiadóhivatalban. 6830—10

Az Üllői-uton egy kis tiszta különbejáratu igen csinos szoba olcsón kiadó. Czím a kiadóhivatalban. 6828—10

SZOBA KERESTETIK.

Csinosan berendezett udvari szobát keres az Üllői-ut közelében egy orvostanhallgató. Leveleket „Egyszerű” jelige alatt kér a kiadóhivatal. 6864—12

Keresek egy butorozott szobát a Teréz-körút vagy Gyár-utca közelében. Megkeresések ár megjelölésével „Mérnök” jelige alatt a kiadóba kéretnek. 6678—12

KIADÓ LAKÁSOK.

Két külön bejáratu szobából és konyha stb. álló lakás az V. kerületben Vadász-utcában azonnal kiadó Ugyanott egy műhelynek, vagy raktárnak alkalmas, az utcára nyíló nagy pince is kiadó. Czím a kiadóhivatalban. 6164—13

HITEL—PÉNZ.

Sürgősen kerestetik 200 frt kölcsön egy jóállású hivatásnoknak. Levelet a kiadóba kérek „Pontos” jelige alatt. 6784—14

KÖNYVEK.

Jó francia regényeket szeretnék venni könyvtárma berendezéséhez. Ajánlatokat a czím és az ár megjelölésével a kiadóhivatalba kérek „Könyvtár” jelige alatt. 6262—15

Jókai összes művei kerestetnek olcsó áron megvételre Leveleket a kiadóhivatal közvetít „Jókai” czímen. 6612—15

KIADÓ BOLTHELYISÉGEK.

Irodának, műhelynek, divatszalonnak, egyeleti helyiségnek, vivóteremnek, magániskolának vagy nagy lakásnak alkalmas nagy helyiség 1-ső emeleten azonnal kiadó. Czím a kiadóhivatalban. 8662—17

KÜLÖNFÉLE.

Köhögésnél, rekedtségnél vegyen 30 kr-ért Réthy-féle Pemetefti-cukorkát. 1537—18

Egy tisztességes család hajlandó (2 évestől kezdve) fia- vagy leánygyermekét teljes ellátásra csekély fizetésért elfogadni. — Czím e lap kiadóhivatalában. 6734—18

Egy egészséges fiúgyermek, 3 éves, örökbe adandó. Czím a kiadóban. 7019—18

Én Csillag Anna,

skinek 185 cm. hosszú óriási Loreley-haja saját találmányu kenőcsöm 14 havi használatától nőtt meg. Ezt a kenőcsőt a legelőkelőbb orvosok mint egyetlen szert ajánlják hajkihullás ellen, a hajnöves elősegítésére és a hajbőr-erősítésére, uraknál elősegíti a szép erős szakállnövést és már rövid használat után úgy a haj, valamint a szakáll természetes fényt és tömörséget kap és megóvja ezeket a korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Tégelye 1 frt, 2 frt, 3 frt és 5 forint.

Postai széjjelküldés rapakint a pénz előzetes megküldése, vagy postautánvétellel a világ minden tájkára a gyárból:

CSILLAG ANNA

Wien, I., Seilergasse 7.